

Kamon gájz leccgó!

Unkarilaistetun englannin käyttö ja tehtävät unkarinkielisissä verkkoteksteissä

Elli Savisaari

Maisterintutkielma

Suomen kielen ja suomalais-ugrialaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma

Humanistinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

Toukokuussa 2025

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Suomen kielen ja suomalais-ugrialaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Unkarin kieli ja kulttuuri			
Tekijä – Författare – Author Elli Savisaari			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Kamon gájz leccgó! – Unkarilaistetun englannin käyttö ja tehtävät unkarinkielisissä verkkoteksteissä			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2025	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 41	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tässä tutkielmassa perehdyn unkarilaistettujen englanninkielisten sanojen käyttöön unkarilaisissa verkkoteksteissä. Unkarilaistamisella tarkoitan vierasperäisten sanojen kirjoittamista unkarilaisen ortografian mukaisesti, esim. emg. <i>business</i> > <i>biznisz</i>. Tarkastelun kohteena ovat sanat, jotka kirjoitusasunsa puolesta näyttävät unkariin omaksutuilta lainasanoilta, mutta joita ei voi käyttötapojensa ja vakiintumisen puolesta kutsua sellaisiksi. Kutsun niitä näennäisiksi lainoiksi (NL). Vierasperäisen sanaston uudelleenkirjoittaminen unkarilaisen ortografian mukaisesti on kielessä tavallinen tapa, mutta etenkin sosiaalisessa mediassa esiintyy samalla tavalla muodostuneita sanoja, jotka eivät ole lainoja. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten NL:ja käytetään internetin teksteissä ja onko niiden käytöllä jokin erityinen funktio.</p> <p>Tutkimuksen aiheen taustalla on monia kieleen ja kielenkäyttöön liittyviä ilmiöitä. Muutokset englannin kielen lainaamisessa ja käytössä johtuvat pitkälti kielen nousemisesta kansainvälisen lingua francan asemaan. Lisäksi internet on helpottanut yhteydenpitoa eri kieliyhteisöjen välillä. Täten yhä useammalla unkarinpuhujalla on pääsy myös englannin kielen resursseihin ja mahdollisuus hyödyntää niitä kielenkäytössään. Tutkimukseni kohdistuu myös kysymykseen siitä, miten kielenkäyttäjät asemoivat englanninkieliset ilmaukset osaksi tuottamaansa tekstiä: asettuvatko ne neutraaleiksi, korostamattomiksi osiksi vai kiinnitetäänkö niihin huomiota jollakin keinolla, ja mikä on ortografisen unkarilaistamisen rooli tässä asemoinnissa.</p> <p>Tutkimukseni kytkeytyy myös lainan ja koodinvaihdon väliseen rajankäyntiin. Näennäiset lainat muistuttavat lainasanoja, mutta koska ne eivät ole osa kielen vakiintunutta leksikkoa, ne edustavat pikemminkin koodinvaihtoa. NL:t voidaankin nähdä puhutun englannin unkarilaisella ortografialla tehtyinä koodauksina kirjoitettuun kieleen, eli kirjoitettuna koodinvaihtona. Joskus ääntöasua mukaileva kirjoitettu koodinvaihto toimii kielellisen huumorin keinona.</p> <p>Tutkimuksen aineisto on kerätty internetkorpuksesta. Aineistonkeruun taustalla on kyselyllä kerättyjä esimerkkejä näennäisistä lainoista. NL:ja käsiteltiin ja tarkasteltiin internetsivustoilla ja teksteissä, joissa ne esiintyivät. Aineistossa näennäisiä lainoja käytettiin erilaisissa ympäristöissä ja tekstilajeissa. Tavallisimpia ne olivat keskustelumuo- toisissa teksteissä ja yleiskielisissä tekstiympäristöissä. Osassa aineistoa NL korostettiin muun tekstin joukosta, mutta tällaisia tapauksia oli odotettua vähemmän.</p> <p>Näennäisten lainojen käyttö on odotettua monipuolisempaa ja internetin tekstien kirjoittajat suhtautuvat niihin neutraalisti. Tulos osoittaa, että englannin kielen käyttö eri muodoissaan on yleistä unkarinkielisissä verkkoteksteissä. Tutkimus tuo uutta tietoa englannin kielen käytön muodoista ylipäätään ja unkarissa. Seuraavissa tutkimuksissa NL:jen eri muotoihin olisi hyvä perehtyä tarkemmin kasvattamalla aineistoa ja keräämällä sitä eri paikoista.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords unkari, englanti, kielikontaktit, koodinvaihto, lainasanat, internetkieli			

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Tutkimuksen taustaa	5
3	Teoreettinen kehys	10
3.1	Lainaamista vai koodinvaihtoa?	10
3.2	Puhetta vai kirjoitusta?	12
3.3	Miksi koodia vaihdetaan?	14
4	Aineiston keruusta ja käsittelystä	16
4.1	Esimerkkejä näennäisistä lainoista kyselyllä	16
4.2	Aineiston hakeminen internetkielen korpuksesta	18
4.3	Kerätyn aineiston käsittely ja tutkimusmenetelmä	20
5	Analyysi	22
5.1	Englanninkielisten sanojen ja näennäisten lainojen vertailua	22
5.2	Näennäisten lainojen internetin esiintymisympäristöt	23
5.3	Näennäiset lainat teksteissä	25
5.4	Erottuvien näennäisten lainojen merkintätavat ja merkitykset	30
6	Päätelmät ja pohdintaa	33
6.1	Tulokset, päätelmät	33
6.2	Pohdintaa tutkimuksen etenemisestä	34
6.3	Tutkimuksen merkitys	35
6.4	Tämän tutkimuksen jälkeen	36
	Lähteet	38
	Liite 1: Kyselylomakkeen kopio ja suomennettu versio	42

1 Johdanto

Eri kielissä muista kielistä omaksuttuja sanoja käsitellään eri tavoin, jotta ne saadaan sopimaan omaan kielijärjestelmään. Unkarissa lainasanat on tapana kirjoittaa uudestaan unkarilaisella, fonemaattisuuteen pyrkivällä tavalla niin, että jokaista äännettä vastaa pääsääntöisesti yksi kirjain. Esimerkiksi englannin kielen sana *business* 'liiketoiminta, bisnes' on unkarissa *biznisz* ja *training* 'harjoitukset, treenit' *tréning*. Lainatuista ja kirjoitusasultaan muokatuista sanoista voidaan tehdä myös johdoksia, esimerkiksi substantiivista *menedzser* (manager) 'johtaja, pomo' tulee verbinjohtimella verbi *menedzsel* (to manage) 'johtaa'. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa voi törmätä sellaisiin ääntöasua mukaillen kirjoitettuihin muotoihin, joita ei voi esimerkiksi yleisyytensä puolesta pitää lainasanoina. Tässä tutkielmassa onkin tarkoitus selvittää, millä tavoin unkarin kielessä käytetään sellaisia kuvailemalla tavalla muodostettuja sanoja, jotka eivät ole lainoja. Tutkimuksen katse suuntaa internetin kielenkäyttöön, sillä monesti internetin keskustelut ovat tyyliltään niin kutsuttua "kirjoitettua puhetta" (unk. esim. *írott beszéd*, Bartha ja Márku 2016), jota mielestäni tutkimani ilmiökin edustaa. Siksi uskon tutkimiani muotoja käytetyn ensisijaisesti internetissä, puhekielisissä teksteissä. Niiden olemassaolo viittaa siihen, että syyt vierasperäisten sanojen unkarilaistavaan kirjoittamiseen olisivat muuttuneet tai ainakin niitä on tullut lisää. Tarkoitukseni onkin tutkia, onko tapa täysin muuttunut vai onko se saanut vain uusia vivahteita.

Sen lisäksi, että uusi sana sopii kieleen fonologisesti, sen on oltava vakiintunut kielen puhujien käytössä, tunnistettavissa omankieliseksi ja merkitykseltään laajasti ymmärrettävissä, jotta sitä voidaan pitää lainasanana (Fazakas 2007, 165). Sanat, joita tarkoitukseni on tutkia, noudattavat ainoastaan kirjoitustapaan liittyviä kriteerejä, eli ne eivät ole lainoja. Siksi kutsun niitä työssäni näennäisiksi lainoiksi. Käytän termistä tästä lähtien lyhennettä NL. Termillä viitataan siihen, että aineiston esiintymät muistuttavat kuvaamalla tavalla muodostettuja lainasanoja, mutta se onkin ainoa niitä toisiinsa tai lainasanoihin yhdistävä piirre.

Kiinnostuin jo unkarinopinointojeni alkuvaiheessa tavasta, jolla vierasperäisiä sanoja unkarilaisetaan yhtenä strategiana vakiinnuttaa ne osaksi kieltä. Unkarilaisittain kirjoitetut lainasanat vaikuttivat hauskoilta etenkin suomalaisen näkökulmasta, sillä suomen kielessä kirjoitusasun muuttaminen täydellisesti äänneasua vastaavaksi ei ole yhtä tavallinen keino omaksua vierasperäistä sanastoa ja sopeuttaa sitä kieleen. Etenkin englannin kielen taito on nykysuomalaisilla niin vahva, että englannista lainattuja sanoja ei usein enää nähdä tarpeellisena kirjoittaa täydellisesti ääntämystä mukaillen: sana osataan ääntää oikein ilmankin (Hiidenmaa 2003, 95).

Vaikka kirjoitetun muodon muuttaminen ääntämystä vastaavaksi on suomessakin vaihtoehtoinen strategia, tällaiset täysin suomalaistetut, soinnillisista äänneistä ja muista vivahteista riisutun ääntämyksen synnyttävät sanat yhdistetään usein ”rallienglanniksi” tai ”tankeroenglanniksi” kutsuttuun suomalaiseen aksenttiin, jonka imitointi on toiminut huumorin keinona niin mainoksissa kuin yksilöiden välisessä viestittelyssäkin (esim. Kytölä 2023). Olen kuitenkin nähnyt myös unkarin kielessä sanojen ääntämystä myötäilevää kirjoitusta, jonka ei pitäisi herättää erityisiä reaktioita, käytettävän myös huumorin keinona. Vaikuttaisi siis siltä, että englannin kielen sanoja kirjoitetaan unkarilaisittain muutenkin kuin vain silloin, kun ne ovat vaikiintumassa lainasanoiksi. Herääkin kysymys, mitä syitä tällaiselle kirjoitustavalle on.

Kandidaatintutkielmassani (Savisaari 2023) tutkin sitä, miten englannin kielen sanojen unkarilaisessa kirjoittamisessa huomioidaan [ei]-diftongiäänne, sillä unkarin kielessä ei ole diftongeja. Pian aineistoa tarkastellessani aloin kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen, että sanojen esiintymisympäristöjen tyyliä oli vaihtelua, samoin sanojen merkityksissä ja käytettävissä. Tässä työssä laajennankin NL:ihin kohdistuvaa näkökulmaani siihen, minkälaisessa käytössä ne ovat ja miten niihin suhtaudutaan. Olen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa nähnyt, miten satunnaisia englanninkielisiä sanoja ja välillä kokonaisia lauseitakin kirjoitetaan unkarilaisella tavalla selvästi huumorimielessä. Esimerkiksi englanninkielistä puhetta tai unkarilaista aksenttia voidaan imitoida kirjoituksilla kuten ”*Hepi börszdej tú jú*” (Happy birthday to you). Tällaiset tekstit eivät selvästikään ole unkarin kieltä tai lainasanoja, tai sellaisiksi tarkoitettujakaan.

Kielikontakteja ja erityisesti englannin vaikutuksia eri kielissä on tutkittu paljon, mutta ilmiö laajenee jatkuvasti ja kehittyy joka kielissä eri suuntiin ja muotoihin. Sille ei siis ole universaalia tapaa, miten englantia näkyy eri kielissä. Englannin osuus unkarin kielen lainasanojen ja lainaamisen historiassa tunnetaan hyvin, mutta tarvittaisiin tarkempaa tietoa siitä, miten kieleen vastaanotetaan sanastoa kansainvälistyvän maailman lingua francaksi muuttuneesta englannista. Tutkimuksessa siis käsitellään maailmanlaajuista ilmiötä: englannin vaikutuksia muiden kielten sanastoon, mutta yhteen sen ilmenemismuotoon syventymällä tuodaan myös näkyville sen monimuotoisuutta. Tarkastelemalla ilmiötä unkarin kielen näkökulmasta taas valaistaan unkarin nykytilannetta ja siinä tapahtuneita tai tapahtuvia muutoksia.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisessa käytössä näennäiset lainat esiintyvät verkkoteksteistä koostetussa aineistossa?
2. Mikä on näennäisten lainojen tehtävä?

- a. Kohdistetaanko teksteissä näennäisten lainojen kirjoitustapaan tai vierasperäisyyteen erityistä huomiota?
- b. Jos kohdistetaan, millainen kielellinen erityistehtävä näennäiselle lainalle näyttää annetun?

Ensimmäiseen kysymykseeni etsin vastauksia tarkastelemalla näennäisten lainojen käyttöympäristöjä ja sitä miten näennäiset lainat näyttävät sopivan niitä ympäröiviin teksteihin. Toinen kysymys puolestaan liittyy siihen, ovatko näennäislainat neutraali osa tekstejä vai käytetäänkö niitä jossain erityisessä funktiossa. Tarkasteluni varten valitsemani sanat olen tulkinnut näennäisiksi lainoiksi sen perusteella, ettei niitä löydy sanakirjoista eivätkä ne ole vakiintuneita osaksi jonkin aihepiirin slangia. Oletan, että suuri osa näennäisistä lainoista on omaksuttu kielen internetistä, esimerkiksi siellä nautitusta viihteestä tai kansainvälisissä virtuaaliyhteisöissä käydyistä keskusteluista, ja että internet on näennäisten lainojen tavallisin esiintymisympäristö. Internet ei ole tietenkään ainoa nykyunkarilaisten yhteys englannin kieleen, mutta se on kuitenkin ylivoimaisesti nopein ja yleisin sellainen. Internetissä, etenkin erilaisilla keskustelupalstoilla käytetty kieli on monia muita tekstilajeja vapaampaa, kokemusteni perusteella siellä kielen monimuotoisuudelle, sen ilmentymille sekä kielten ja tyylien sekoittamiselle ollaan vastaanottavaisempia, sallivampia. Siksi koen, että internetiin julkaistut tekstit ovat paras paikka etsiä tuoreita sekä varioiville merkityksille ja käyttöyhteyksille avoimia englantilaisperäisten näennäisten lainojen esiintymiä.

Tutkielma rakentuu seuraavanlaisesti: Luvussa kaksi esittelen tutkimuksen taustaa eli sitä kaikkea, mihin tutkimani ilmiö kytkeytyy ja mikä sen on saanut aikaan. Luvussa kolme hahmotan NL:jen olemusta ja selvitän, miten ne suhtautuvat aiempaan tutkimukseen. Neljäs luku käsittelee aineistoa. Siinä kuvaan tutkimuksessa käyttämäni aineiston valintaa, keruuta ja tarkastelua. Luvussa viisi analysoin aineistoa sekä esittelen kuvaa, jonka aineisto luo NL:jen käytöstä. Viimeisessä eli kuudennessa luvussa esittelen saamani tulokset, teen niistä päätelmiä ja pohdin niiden merkitystä. Lisäksi esitän ajatuksiani tutkimuksen etenemisestä ja tutkimuksista, joita mielestäni aiheesta olisi hyvä seuraavaksi tehdä.

2 Tutkimuksen taustaa

Tutkimani aihe on muotoutunut useamman eri sosiaalisen ja kielellisen ilmiön yhteisvaikutuksesta. Voisi sanoa, että tämä kielellinen ilmiö, näennäiset lainat, joita ei ole kielentutkimuksessa omana sanaryhmänään juurikaan noteerattu, toimii kuin ikkunana englannin käytölle ja sen moninaisuudelle unkarissa. NL:t demonstroivat muun muassa lainaamisprosessia, tyyllistä ja kielellistä leikittelyä sekä kieliasepteita. Lisäksi niiden käyttöympäristöjä tutkimalla saadaan lisää tietoa englannin käytöstä unkarinkielisissä kieliyhteisöissä ylipäätään. NL:t ovat jo itsessäänkin kiinnostava kielen yksikkö: sille on syynsä ja historiansa, miksi niiden kaltaisia muotoja ylipäätään on unkarissa.

Sille, miksi Englanti on nykyään maailmanlaajuinen kieli ja sen vaikutuksia nähdään valtavasti monessa kielissä, nähdään eri syitä eri aikakausilla. Historiassa keskeisimpiä syitä oli Englannin muuttuminen suurvallaksi siirtomaapolitiikkansa ja teollistumisen myötä, myöhempinä kausina kieli on levinnyt puolestaan Yhdysvalloista erilaisten kulttuurituotteiden mukana, mutta erityisesti tietenkin maan mahdin kasvaessa taloudellisesti ja poliittisesti (Leppänen et al. 2008, 12–13). Kielen vaikutukset ovat kasvaneet kiihtyvissä määrin viime vuosikymmeninä, eivätkä ne näy enää ainoastaan lainasanastossa. Esimerkiksi Suomessa englantia puhutaan, kuullaan, nähdään ja luetaan kaikkialla ja sen heikentävistä vaikutuksista suomen kielen taitoihin ollaan huolissaan (ks. esim. Hiidenmaa 2003). Nykyään erityisesti internetissä julkaistujen tekstien ja käytyjen keskustelujen myötä moni altistuu englannin kielelle ja alkaa omaksua siitä vaikutteita omaan kieleensä. Myös eri kieliä ja kielimuotoja sekoittava puhetapa on siirtynyt kirjoitettuun muotoon erilaisissa internetin teksteissä, joista se mahdollisesti siirtyy eteenpäin myös internetin ulkopuolelle. Sen lisäksi, että Englanti leviää omaan kieleen monikielisistä ympäristöistä ja teksteistä, sitä käytetään välillä myös tietoisesti. Kielen käytöllä saatetaan esimerkiksi kytkeytyä johonkin, mahdollisesti angloamerikkalaisia kulttuurisia piirteitä omaavaan, yhteisöön tai aihepiiriin ja vahvistaa ryhmäidentiteettiä sen sisällä (esim. Toriseva 2008).

Internetiä kieliympäristönä on tutkittu kasvavassa määrin viimeisen 30 vuoden aikana (tutkimuksen historiasta esim. Baron 2003, Herring 2018). Internet on kiinnostava kielitutkimuksen aihe, koska se on multimodaalinen kieliympäristö, jossa kielten lisäksi kirjoitetun ja puhutun kielen muodot sekoittuvat. Lisäksi internetissä on syntynyt uusia tekstilajeja, muun muassa sähköpostiviesti, blogiteksti ja keskustelufoorumi. Erityisesti vuorovaikutuksen eri muodot ovat saaneet paljon huomiota ja tietokonevälitteinen viestintä (eng. *computer mediated communication*, lyh. CMC) on erikseen nimetty ja tutkittu kommunikaation muoto. Myös englannin kieli

ja monikielisyys internetin teksteissä on tutkimuksessa tunnettu aihe (Esim. Leppänen & Peuronen 2012, Hughes 2010). Viime vuosina englannin asemaa internetin eri tekstilajeissa onkin tutkittu paljon, esimerkiksi Suomessa se on ollut suosittu maisterintutkielmien aihe (esim. Päätaalo 2019, Hasanen 2024). Tällaisten tutkimusten suosion kasvaminen on siitä kiinnostavaa, että monet niistä käsittelevät yksikielisiä kielenkäyttäjiä. Perinteisesti kielten vaihtelun ja sekoittamisen tutkimus on nimittäin perehtynyt pääasiassa monikielisiin.

Kuten moneen muuhunkin kieleen, myös unkarin sanastoon on otettu vaikutteita englannin kielestä jo reilusti yli vuosisadan ajan. Alkujaan englantia vaikutti unkarin kieleen lähinnä lainasanojen muodossa, joita otettiin kieleen yhtä aikaa uusien ilmiöiden ja asioidenkin saapuessa maahan. (Fazakas 2007, 184–185.) Nykyään englannin kielen sanoja tai kokonaisia fraaseja ja lauseita käytetään monesti sellaisenaan tai osittain unkarilaistettuna unkarin kielen lomassa. Tällaista kieliä sekoittavaa kielimuotoa kutsutaan toisinaan ”hunglishiksi”. Sanastoakin lainataan edelleen, mutta ei ehkä samalla tavalla kuin aiemmin. Englannin kielestä otetaan vaikutteita muun muassa angloamerikkalaisten kulttuuri-ilmiöiden ja -tuotteiden sekä kansainvälisen vuorovaikutuksen kautta, monen muun vastaanottajakielen tavoin internetistä. NL:jen voisi sanoa sijoittuvan unkarilaistettujen lainasanojen ja puhtaasti englanninkielisten sanojen väliin ja siten ne ovat yksi muoto lisää, jossa englantia näkyy ja toimii unkarin kielessä. Niissä näkyy englannin kielen käytön muutos unkarissa.

Nykyään englantia puhutaan ja lainataan niin paljon jo sen takia, että kieli ympäröi meitä kaikkia. Uusia ilmiöitä syntyy ja leviää nopeasti, ja niistä on pystyttävä puhumaan omalla kielellä pikimmiten. Tällöin on varmasti kannattavampaa käyttää tai soveltaa jo olemassa olevaa sanastoa sen sijaan, että jokaiselle ilmiölle keksittäisiin tai käännettäisiin oma terminsä. Lisäksi kuten monessa muussakin kielessä ja kieliyhteisössä, myös esimerkiksi erilaisten unkarilaisten harastusyhteisöjen omaa kieltä voidaan rikastaa aihepiirin englanninkielisellä sanastolla ja siten myös vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisön sisällä. Ylipäätään englannin kielen käytöllä voidaan ilmaista kuuluvuutta maailmanlaajuisempiin yhteisöihin. Joskus voi olla yksinkertaisesti niinkin, että jonkin toisen kielen termi sopii kuvaamaan ilmiötä paremmin kuin mikään omasta kielestä löytyvä. Näiden kaikkien syiden näen olevan monien NL:jenkin käytön taustalla.

Vieraista kielistä lainatut, kirjoitustavaltaan muutetut mutta edelleen alkuperäistä ääntöasua mukailevat sanat ovat tietoisien toiminnan tulosta. Eri kielten järjestelmien eroavaisuuksien aiheuttamat ongelmat sanastoa lainatessa on ratkottava aina jollain tavalla. Unkarin kielessä käytäntönä on kirjoittaa sanat vastaamaan ääntöasua unkarilaisella kirjoitustavalla eli niin, että

jokaista yksittäistä äännettä merkitään sitä vastaavalla kirjaimella (Magyar helyesírás szabályai 2015, kohdat 202–213). Kieli on siis hyvin fonemaattinen. Englannissa kuitenkin samaa äännettä voidaan merkitä usealla eri kirjaimella tai kirjainyhdistelmällä eikä merkeillä ole omia vakiintuneita äänneitä. Sanan saa fonemaattisemmaksi pääasiassa kahdella tavalla: muuttamalla kirjoitusasu ääntöasun mukaiseksi tai säilyttämällä alkuperäinen kirjoitusasu ja ääntämällä se. Esimerkiksi suomessa nähdään kumpaakin: *band* 'yhtye' on *bändi*, mutta *jazz* lausutaan muodossa *jats(i)*. Unkarissa vaihtelua on vähemmän, nimenomaan ääntöasun säilyttämistä ja sopeuttamista kirjoitusasuun suositaan, esimerkiksi aiemmin mainittu *jazz* on saanut kielessä muodon *dzsessz*. Uuden aineksen siirtyminen kielestä toiseen tapahtuu luonnollisimmillaan puheen kautta, joten ääntöasun säilyttämällä lainattava sana säilyy mahdollisimman lähellä alkuperäistä. Lisäksi Unkarissa useampien kielten osaaminen ei ole yhtä yleistä kuin vaikka Suomessa (Eurostats), joten yhtenä syynä ääntöasun suosimiselle uuden sanaston vakiinnuttamisprosessissa voi pitää sitäkin, ettei uusien sanojen voida odottaa leviävän laajaan käyttöön sellaisessa muodossa, jossa ääntämys ja kirjoitusasu eivät vastaa toisiaan.

Koska uusien sanojen kirjoitusasun mukauttaminen ääntöasuun on unkarissa tavallista, käsitellään ylipäätään mitään NL:jen kaltaisia sanoja lähinnä lainaamisen kontekstissa. Tällä tavalla muodostettuja kielenyksiköitä esittelevät ensisijaisesti unkarin sanaston lainaamista ja etymologiaa esittelevät teokset (esim. Zsilinszky 2003) ja vierasperäisen sanaston käsittelyyn liittyvät ohjeet. Tutkimusmielessä uuden sanan kirjoitusasun mukauttamista ääntöasuun unkarissa ei ole juurikaan tarkasteltu. Tämä johtuu varmasti hyvin pitkälti siitä, että kyseessä ei ole luonnollisesti kielessä tai kielen käyttäjien keskuudessa tapahtuva ilmiö, vaan yksi strategioista, joilla sopeutetaan ja vakiinnutetaan uutta sanastoa kieleen. Muissa kielissä ilmiötä on kuitenkin tutkittu jonkin verran ja sitä on luonnehdittu erilaisin termein.

Sanan kirjoitusasun muuttamista alkuperäisen äännerakenteen mukaiseksi kutsutaan toisinaan termillä transfonemisaatio (eng. ja yleisemmin *transphonemization*, ks. esim. Filipović 1977). Transfonemisaatiota on tutkittu esimerkiksi englannin ja arabian välisten lainavaikutusten tutkimuksessa (esim. Dazdarevic 2010) sekä slaavilaisiin kieliin omaksuttujen englannin kielen vaikutusten yhteydessä (esim. Bojčić 2012, Gallová 2009.). Usein termi yhdistetään eri merkijärjestelmien välillä tapahtuvaan prosessiin, kun sanojen kirjoitusasun muuttaminen tai uuden luominen on välttämättömyys. Transfonemisaatiota voidaan kuitenkin nähdä tapahtuvan myös esimerkiksi pelkästään latinalaisin aakkosin kirjoitettujen kielten välillä, kuten edellä mainittujen slaavilaiskielten tapauksessa. Näin ollen transfonemisaatio-termillä voisi hyvin luonnehtia myös unkarin kielessä englannin kielestä lainattujen sanojen kirjoitusasun muuttamista. Kielten

kirjoitusjärjestelmillähän on kuitenkin suuria eroja fonemaattisuuden suhteen. Tästä huolimatta ainakaan vielä unkarin kielen yhteydessä tutkimuksessa ei ole käytetty kyseistä termiä. Siksi minäkään en käytä termiä tässä tutkimuksessa, vaan kutsun unkarin kielen yhteydessä tapahtuvaa prosessia unkarilaistamiseksi. Termin olemassaolo kuitenkin osoittaa, että unkarin kieli ei ole ainoa, jossa tällainen strategia on käytössä.

Samana kirjoitusjärjestelmän kielten välisessä lainaamisessa tavallinen syy tehdä muutoksia lainasanaston kirjoitusasuun on se, että lainattavissa sanoissa on äänneitä, kirjaimia tai kirjainyhdistelmiä, joita ei lainajakielestä löydy. Suomessa vieraiden äänneiden ja kirjainten korvaamista vastaavilla, omasta kielestä löytyvillä äänneillä ja merkeillä kutsutaan äännesubstituutioksi (tieteen termipankki: äännesubstituutio). Perinteistä äännesubstituutiota on esimerkiksi se, kun suomeen alun perin ruotsista lainatuttujen sanojen *kahvi* (*kaffe*) ja *kirahvi* (*giraff*) alkuperäinen /ff/-äänne on korvattu /hv/-äänneellä, sillä se on ehkäpä alkuperäistä lähin äänne, joka suomen kielen aineksilla on voitu rakentaa. Sanoja ei siis tavallisesti rekonstruoida alusta alkaen uudelleen, kuten vaikkapa transfonemisaatioissa voidaan tehdä. Äännesubstituutio kohdistuu yleensä konsonantteihin ja sellaisiin äänneisiin, jotka pelkän oman kielen taitojen pohjalta olisi vaikea ääntää tai merkkeihin, joista ääntämystä ei voi suoraan päätellä. Toisaalta tietynlaiseksi äännesubstituutioksi voisi mieltää senkin, kun vaikkapa unkarin kielessä korvataan joi-takin lainattavissa sanoissa olevia, unkarin kielestäkin löytyviä kirjaimia niin, että äänneasu syntyy unkarilaisesta kirjoitusasusta käsin. Esimerkiksi englannin kielen sanan *strike* 'lakko' unkarilaistettu vastine *sztrájk* alkaa s-kirjaimen sijaan sz-kirjainyhdistelmällä, vaikka unkarin kielen kirjoitusjärjestelmässä on s-kirjain. Tämä johtuu siitä, että unkarin kielessä /s/-äännettä merkitään sz-kirjainparilla ja s-kirjain taas merkitsee suhisevaa /ʃ/-äännettä. Samassa sanassa olevan *ike*-kirjainyhdistelmän /aik/-ääntämyksen merkitsijänä voidaan samalla tavalla nähdä unkarin kielessä vieraana, jolloin se on korvattu unkarinkieliseen rakenteeseen paremmin sopivilla kirjaimilla. Termit äännesubstituutio ja transphonemization viittaavat hyvin samanlaisiin prosesseihin, monesti ne molemmat sopivat kuvaamaan samaa kielen tapahtumaa. Hankaluudet termien määrittelyssä syntyvät pitkälti siitä, että ne ovat eri kielisten ja eri kieliä tutkivien käytössä. Samalla kumpaakaan ei ole käytetty unkarin kielen tai siinä käytettyjen mukautusten kuvailussa ja onkin ehkäpä tutkittavan kielenilmiön vivahteesta kiinni, kummalla termillä määritelmässä tai tutkimuksissa kannattaisi käyttää. Kuten tutkimuksista ja termeistä voi nähdä, sanojen kirjoitusasun fonemaattistaminen ei ole unkarin kielelle ainutlaatuinen prosessi, vaan sitä hyödynnetään ja sen tuloksia näkyy muissakin kielissä. Kuitenkaan lainaamiseen liittyvässä tai oikeastaan muussakaan kirjallisuudessa ei käsitellä NL:jen tyyppisiä sanoja eli sitä, että sanojen

ääntöasua mahdollisimman tarkkaan mukailevia muotoja muodostetaan ja käytetään muistakin syistä kuin vain lainasanaston mukauttamisen prosessissa.

Vierasperäisen kielenaineksen käytön määriin ja merkityksiin vaikuttavat omalta osaltaan myös kieliaseenteet. Kieliaseenteilla tarkoitetaan kaikenlaisia näkemyksiä ja suhtautumista kieleen, jotka arvottavat kieltä, sen käyttöä tai puhujia. Kieliaseenteista on kyse, kun puhutaan vaikkapa kielten laadusta tai laadukkuudesta, tai arvioidaan jonkun älykkyyttä sen perusteella, mitä kieltä tai kielimuotoa tämä puhuu. Niitä eivät määritä kielten todelliset piirteet, vaan yksilöiden näkemykset ja käsitykset. (Arcánun: A nyelvű attitűd.) Se, miten unkarilaiset käyttävät ja kohtelevat englannin kieltä tai sen elementtejä, kertoo siitä, miten kieleen itseensä suhtaudutaan Unkarissa. Toisaalta kieliaseenteet taas vaikuttavat siihen, käytetäänkö vaikkapa englannin kielen aineksia osana neutraalia kielenkäyttöä vai korostetaanko niillä jotain. Näin ollen NL:ihin kohdistuvalla tutkimuksella voidaan saada tietoa myös unkarilaisten kieliaseenteista.

3 Teoreettinen kehys

Tutkimaani aiheeseen ei ole kielientutkimuksen saralla juurikaan syvennytty, ainakaan niin, että juuri näennäiset lainat olisivat olleet tarkastelun kohteena. Niitä ei ole muutenkaan oikeastaan hahmotettu omaksi ilmiökseen tai nimetty sellaisena. Käsillä oleva tutkimus ei siis kytkeydy suoraan aiempiin samankaltaisiin tutkimuksiin tai sijoitu tarkasti mihinkään kielientutkimuksen kenttään. Aiemman tutkimuksen esittelemisen sijaan pyrin hahmottelemaan, minäkalaisesta kielellisestä ilmiöstä tai yksiköstä on kyse. Tämän kautta NL:t saavat mahdollisesti myös paikkansa kielientutkimuksen kentällä, vaikka niitä ei olisikaan siellä ennen käsitelty.

3.1 Lainaamista vai koodinvaihtoa?

Näennäisiä lainoja voi toki luonnehtia lainoiksi sen perusteella, että ne ovat alkuperältään jostakin toisesta kielestä, tässä tapauksessa englannista (Tieteen termipankki: lainasana). Lisäksi niiden kirjoittajat näyttävät vieneen englannin kielen sanaa ikään kuin askeleen eteenpäin kohti unkarin kieltä kirjoittamalla ne unkarilaisen ortografian mukaisesti. Kirjoitustavan muuttaminen ei kuitenkaan riitä siihen, että sana muuttuu toisen kielen lainaksi. Unkarissa varsinaiseksi lainasanaksi (*jövevényező* 'tulokassana', vastaa suomen termiä yleislaina) kutsutaan muista kielistä omaksuttuja sanoja, joiden ulkomuodosta ja ääntämyksestä vierasperäisyyttä ei enää tunnista ja joiden alkuperä on pitkän käytön myötä unohtunut. Puolestaan sanaa, jossa on vielä vieraita aineksia tai se on käyttönsä puolesta muutenkin vieras, kutsutaan *idegen szó*:ksi ('vieras sana') tai *idegen eredetű szó*:ksi ('vierasperäinen sana'), jotka vastaavat suomen kielen termiä vierassana. (Fazakas 2007.) Esimerkiksi siis unkarinkielisessä tekstissä käytetty englannista lainattu sana *manager* 'johtaja' on ehdottomasti vierassana, kun taas samasta sanasta mukautettu *menedzser*-muoto on jo mielleltävissä yleislainaksi. On kuitenkin huomattava, että yhtäkkiä unkarin tupsahtaneena *menedzser*-sanaakaan ei olisi pidetty suoraan pelkän ulkomuotonsa puolesta unkarinkielisenä sanana, vaan muoto on unkarilaistettu käytön myötä, kun sanan käyttö on kielessä yleistynyt. Kuitenkaan tutkittavaksi valitut NL:t eivät ole unkarin kielessä ainakaan vielä vakiintuneita eivätkä välttämättä laajalti tunnettuja tai tunnistettavia, osan niistä ei ole tarkoitus edes tulla sellaiseksi. Ne eivät siis täytä termin *jövevényező* määritelmää eivätkä siten ole lainasanoja. Aineiston NL:t liikkuvat ainakin vielä englannin ja unkarin kielen sekä puhutun ja kirjoitetun välimaastossa, ne ovat jotakin väliaikaisen sanakyhämälän ja neutraalin,

asiayhteyteensä sopivan sanan väliltä. Ne eivät ole yksiselitteisesti osa mahdollista lainaajakieltä, unkaria.

Koska tutkimani NL:t häälyvät jossain kahden kielen välillä, ovat ne usein ainakin osittainen siirtymä kauemmas unkarista. Jos tutkimani aineisto luettaisiinkin ääneen, niissä olevia NL:ja pidettäisiin hyvin suurella todennäköisyydellä englannin kielen sanoina. Unkarilaistetussa muodossa kirjoitettunakaan niitä ei välttämättä ainakaan pelkän unkarin kielen taidon pohjalta tunnistettaisi tai niiden merkitystä pystyittäisi päättelemään. Aineistoni NL:t ovat siis pikemminkin muoto, johon puheessa lausutut tai kuullut englanninkieliset sanat on koodattu unkarinkielisessä kirjoituksessa. Viittaus ja kytkös englannin kieleen ovat siis vielä olemassa, niitä voi ainakin osittain pitää vielä englanninkielisinä sanoina, jotka on vain kirjoitettu eri ortografialla. Tämän ajatuksen pohjalta NL:ja voi pitää lainojen sijaan koodinvaihtoina.

Koodinvaihto tarkoittaa siirtymää kielestä toiseen keskellä puheen tai tekstin. Siirtymä voi olla yhden sanan mittainen, mutta toiseen kieleen voidaan vaihtaa pidemmäksikin aikaa. (Tieteen termipankki: koodinvaihto.) Koodinvaihdon rinnalla puhutaan myös kielten vaihtelusta (language alternation, esim. Jonsson et al. 2012) ja kielten sekoittamisesta (language mixing, esim. Auer 1998). Kielten vaihtelu toimii ikään kuin kattoterminä kaikelle eri kielten aineiden käytölle puheessa tai tekstissä, se muuttuu koodinvaihdoksi silloin, kun eri kielten käytöllä on jokin diskursiivinen funktio (Betti 2021). Kielten vaihtelua ja koodinvaihtoa pidetään kuitenkin usein toistensa synonyymeina. Kielten sekoittamiseksi taas käsitetään sellainen kielten vaihtelu, joka on osa jollekin yhteisölle muodostunutta kieltä tai tyyliä, ja jolla kieli kytketään usein laajempiin, kansainvälisiin konteksteihin (Auer 1998). Tässä tapauksessa eri kielten aineksista ammentava kieli on siis oma, erillinen kielimuotonsa.

Monet pitävät koodinvaihtoja ja lainasanoja yhden jatkumon eri päinä, ikään kuin pysäkkeinä sanan matkalla kielestä toiseen. Ajattelutavassa on järkeä, sillä kysehän on kielenyksikön muuttumisesta lainaajakielisestä sanasta vastaanottajakielen sanaksi. Aina ilmiöt eivät kuitenkaan liity toisiinsa: kaikesta käytetystä vierasperäisestä aineksesta ei välttämättä tule omankielistä. Rajaa koodinvaihdon ja lainan välillä on joskus vaikea hahmottaa siitä syystä, että kielten välillä liikkuva yksikkö voi muuttua matkalla sen kuitenkaan muuttumatta, mitä kieltä se on. Varsinkin nykyään, kun kielenkäytössä voidaan hyödyntää samaan aikaan eri kielten resursseja aivan ajattelemtakin, ei aina ole tarvettakaan eritellä sitä, mitä kieltä tai ilmiötä kukin sana edustaa. Jos raja on kuitenkin jostain syystä vedettävä ja määritelmä tehtävä, itse näen keskeisimpänä lainan ja koodinvaihdon erona sen, että laina nähdään osana kieltä, jota puhutaan, kun taas koodinvaihto on tai edustaa jotain toista kieltä.

Perinteisesti koodinvaihto on nähty monikielisten puheessa tapahtuvana ilmiönä. Tunnettu tutkimuksen aihe on muun muassa valtakielen ainesten sekoittuminen äidinkielenä puhuttuun vähemmistökieleen. Esimerkiksi unkarilaista koodinvaihdon tutkimusta on tehty unkarinkielisistä vähemmistöistä maailmalla (esim. Rajsli 2011, Kovács 2007) ja liittyen sukukieltemme käyttöön alueilla, joilla valtakielenä on venäjä (esim. Németh 2018, Salánki & Konratieva 2018). Viime vuosikymmeninä globalisaation ja yhteydenpidon muotojen muuttumisen myötä monen kielitaito on laajentunut, ja myös monen virallisesti yksikielisen puhujan kielelliset resurssit, muun muassa sanasto, käsittävät aineksia useammasta kielestä. Yksikielisten koodinvaihtoa on tutkittu vähemmän, mutta sekin ilmiö saa kielentutkimuksessa jatkuvasti lisää huomiota. Tästä esimerkkinä ovat muun muassa aiemmin mainitsemani suomalaiset opinnäytetyöt englannin käytöstä suomalaisessa internetkielessä.

3.2 Puhetta vai kirjoitusta?

Aiemmin määrittelin koodinvaihdon joko toiseksi kieleksi tai toisen kielen edustajaksi. Pidän näennäisiä lainoja koodinvaihtona juuri siksi, että koen niiden edustavan englannin kieltä, alkuperäistä englanninkielistä sanaa. Pelkästään kirjoitettuna tekstinähän niitä ei voi missään nimessä pitää englannin kielenä, mutta koska niiden taustalla on englanninkieliset sanat vielä niin vahvasti läsnä, ne näyttäytyvät alkuperäisen sanan uudelleenmuotoiltuna esiintymänä, ikään kuin sijaisena.

Koodinvaihdon määritelmä onkin laajentunut vuosien ja monipuolisemman tutkimuksen myötä niin, että nykyään sitä tiedetään ilmenevän myös kirjoitetussa muodossa. Kirjoitettu koodinvaihto on kuitenkin tutkimusaiheena varsin nuori ja tutkimusta siitä on vielä suhteellisen vähän (kuitenkin esim. Buell 2003, Sebba et al. 2012). Siksi uskon, että ilmiön kaikkia muotoja kaikissa kielissä ei ole vielä löydetty. Selvää kirjoitettua koodinvaihtoa on tietenkin se, kun kesken tietyllä kielellä kirjoitettua tekstiä käytetään toisen kielen sanaa tai fraasia, esimerkiksi jos unkarinkielisessä tekstissä esiintyy englannin kieltä. Kieli kuitenkin vaihtuu vähintäänkin pois unkarista sellaisessakin tekstissä, jossa englanninkielinen sana on kirjoitettu unkarilaisittain, mutta sitä ei tunnusteta tai ymmärretä ilman riittävää englannin kielen taitoa. Joissakin tutkimuksissa kirjoitetun koodinvaihdon yhtenä ilmentymänä on jo pidetty oman kielen kirjoitusjärjestelmään sovitettuja vieraskielisiä sanoja (esimerkiksi suomen kielessä Kytölä 2012, Päätaalo 2019), tosin hyvin rajallisesti. Vaikka perinteisesti koodinvaihtona pidetään selvää sanan tai lauseen tason siirtymää kielestä toiseen, näen myös NL:jen toimivan hyvin yhtenä

kirjoitetun koodinvaihdon tai kielten vaihtelun muotona, jota ei vain ole vielä mahdollisesti ehditty tarkastella kovinkaan kattavasti.

Suomessa kirjoitettua koodinvaihtoa on tarkasteltu esimerkiksi mainoksissa (Paakkinen 2008) ja internetkielen erilaisissa muodoissa, muun muassa keskustelufoorumeilla (esim. Kytölä 2008) ja vähemmän interaktiivisissa teksteissä, kuten fanifiktioissa (esim. Leppänen 2008, Franceschi 2017). Internet nousee esiin muidenkin kielten tutkimuksessa vilkkaan koodinvaihdon ympäristönä (esim. Kocsis 2024, Sebba et al. 2012). Ei lienekään sattumaa, että monet varhaisimmat ja tunnetuimmat kirjoitettua koodinvaihtoa käsittelevät tutkimukset syventyvät internetissä ja mobiililaitteilla käytyihin keskusteluihin (esim. Sebba et al. 2012). Internetkeskustelujen kieli on tyyliltään usein tietynlainen välimuoto puheen ja kirjoituksen välillä, jossa puhutun kielen koodinvaihto muuttuu helposti kirjoitukseksi. Näin ollen laajentaminen puheesta kirjoitukseen myös koodinvaihdon tutkimuksessa on käynyt internetin tekstien kautta kuin luonnostaan.

Aina ei ole mahdollista tai tarpeellistakaan määritellä tarkoin, mitä tai millaista kieltä mikäkin sana on. Usein kielten vaihtelussa on kyse yksinkertaisesti siitä, että kielenkäyttäjät hyödyntävät puheessaan tai kirjoituksessaan kaikkia niitä kielellisiä resursseja, joita tällä on. Kieliä eivät sekoita ja vaihtelee ainoastaan monikieliset, eikä tähän aja välttämättä se, että puhujan sanavarasto on jollain kielellä heikompi. Kieli ja käytetty sanasto voivat vaihdella myös tilanteen mukaan. Tilanteittain vaihtelevasta eri kielellisten resurssien hyödyntämisestä käytetään termiä *limittäiskieleily* (englanniksi ja tavallisemmin *translanguaging*). Alun perin termi on liittynyt eri kielten resurssien hyödyntämiseen monikielisten opettamisessa ja oppimisessa (Lewis et al. 2012), mutta on sittemmin laajentunut tarkoittamaan myös sitä, miten kaikilla eri elämän osa-alueilla, aivan kuten oppimisen eri prosesseilla, on omat eri tapansa käyttää kieltä: ”kieleillä”. Eri kielet voivat siis vaihdella tai mennä päällekkäinkin, tilanteen ja tarpeen mukaan. Esimerkiksi pääosin yksikielisellä, mutta aihepiiriltään laajempaan kansainväliseen kontekstiin ja yhteisöön kytkeytyvällä keskusteluforumilla kielten vaihtelu voi olla tavallista, koska aihepiirin sanasto on pääosin peräisin toisesta kielestä ja laajempi keskustelu yksittäisen foorumin ulkopuolella monikielistä. Vaikka siis kaikki foorumin keskustelijat puhuisivat yhtä ja samaa kieltä, ohjaa foorumi kielenkäyttöympäristönä sekoittamaan keskusteluun muita kieliä. Tällöin kyse ei ole kielitaidosta vaan tilanteeseen sopivan kielimuodon valinnasta. NL:ja ei ole tarkasteltu limittäiskieleilyn kontekstissa, mutta mielestäni niiden ollessa vaihtoehtoinen kirjoitetun koodinvaihdon muoto, niillä voi yhtä hyvin ilmaista usean kielen yhtäaikaista käyttöä myös tilanteissa, joissa se kuuluu kielenkäyttöympäristöön. Kaiken kaikkiaan NL:t näyttäytyvät yhtenä,

usein vaihtoehtoisena tapana tai muotona hyödyntää monikielistä sanavarastoa, kaikkia saata-
villa olevia kielellisiä resursseja. Puheen lisäksi tämä voi näyttäytyä vähintäänkin puhekieli-
sissä, informaaleissa teksteissä ja miksei myöhemmin muunlaisessakin kirjoituksessa.

3.3 Miksi koodia vaihdetaan?

Kuten aiemmin esitin, tutkimani näennäiset lainat ovat usein tapa tuoda englanninkielistä pu-
hetta ja sanastoa unkarinkielisiin teksteihin. Siitä huolimatta, että NL:jen kaltaisia muotoja to-
della käytetään kielessä, niitä ei ole noteerattu kielitentutkimuksessa kovinkaan usein. NL:ja
nimenomaan ei-lainasanamaisessa käytössä esitellään kuitenkin yksittäisissä tutkimuksissa,
yleensä esimerkkinä tavasta merkitä ja hyödyntää vierasta kieltä korosteisella, affektisella ta-
valla (esim. Fägersten 2020, Kytölä 2023). Silloin siis, kun NL:ja käsitellään jonain muuna
kuin lainasanan muotona, niitä näyttää pidettävän ensisijaisesti huumorin rakentajina. Tämä
näkökulma vaikuttaa tavallisemmalta sellaisissa kielissä, joissa vierasperäistä sanastoa ei ole
tapana uudelleenkirjoittaa ääntöasua noudattelevaksi. Kuitenkin käytännössä millä tahansa kie-
lellä toisten kielten sanojen ääntöasua mukaileva kirjoittaminen on mahdollista, ja tämän kir-
joitustavan hyödyntämistä huumorin keinona esiintyy todistetusti useissa eri kielissä. Ei ole
syytä, miksi unkarissa samaa tyyllittelykeinoa ei voisi käyttää. Vaikka ääntöasua mukaileva kir-
joittaminen kuuluukin kielen ortografiaan, ei sitä ole varattu ainoastaan lainaamiseen liittyväksi
strategiaksi. Harva ”maallikko” tuskin edes analysoi kovin syvällisesti sitä, mitä vierasperäi-
selle sanastolle tehdään ja miksi. Näin ollen NL:ja voisi aivan hyvin tutkia humoristisen kir-
joittamisen keinona unkarissakin.

Huumorin keinoina hyödynnetään monenlaisia kielen piirteitä ja niistä syntyviä oivalluksia
(yleisesti esim. Attardo 2017, Tamás 2015). Tavallisesti kielellinen leikittely ja siitä luotu huu-
mori yhdistetään sanojen monimerkityksisyyteen: huumorin suhdetta homonymiaan ja polyse-
miaan onkin tutkittu jonkin verran (esim. suomen kielessä Vuori 2014, unkarin kielessä Vargha
2013). Kuitenkin myös monikielisyuden yhteyttä huumoriin on tutkittu jonkin verran. Sitä on
tarkasteltu esimerkiksi monikielisisissä yhteisöissä (esim. Lantto 2012), mutta myös kielten se-
koittamiseen liittyen. Esimerkiksi Samu Kytölä on käsitellyt NL:iksi käsitettäviä muotoja yh-
tenä tapana luoda humoristisia käyttäjänimiä internetin alustoilla, hän kutsuu tätä ortografiseksi
leikittelyksi (*ortographic play*, Kytölä 2012,). Lisäksi, kuten alussa mainitsin, sanan ääntä-
mystä mukailevaa kirjoitusasua, etenkin odottamattomassa käytössä, on myös käsitelty yhtenä
humoristisen kirjoittamisen tapana, tosin hyvin niukasti (kuitenkin esim. Beers Fägersten 2020,

Kytölä 2023). Yksittäisiä esimerkkejä on myös siitä, miten unkarin kielessä imitoidaan vitsimielessä esimerkiksi aksentteja muuttamalla sanojen kirjoitusasuja vastaamaan mahdollisimman tarkasti kuultua ääntämystä (esim. Rajsli 2012, 81–82).

Eri kielissä NL:jen kaltaisia sanoja esiintyy ja on tutkittukin sellaisissa yhteyksissä, joissa ne eivät toimi yksittäisinä sanoina tai ole tekstin pääkieltä. Niillä pikemminkin imitoidaan toisen kielen lausuntaa, ne ovat siis kirjoitettua koodinvaihtoa, jolla on tekstin tyyllissä erityinen funktionsa. Edellä mainituista tutkimuksista näkyy, että sellaisissa kielissä, joiden ortografiassa ei pyritä fonemaattisuuteen tai ei ainakaan käytetä ääntöasua noudattavaa kirjoitusta yleisenä strategiana, on humoristinen kirjoitettu koodinvaihto tutkimieni NL:jen kaltaisten sanojen näkyvin esiintymispaikka ja -muoto. Jo se, että niitä esitellään vain marginaalisestikin esimerkkeinä jonkin muun kuin lainaamisen ilmenemismuodoista, kertoo NL:jen monipuolisesta käytöstä ja mahdollisuuksista siihen.

4 Aineiston keruusta ja käsittelystä

Tutkimuksen aineisto on kerätty korpuksesta, johon on koottu unkarinkielisiä internetiin julkaistuja tekstejä (Sketch Engine: Hungarian Web 2023). Korpus toimii väylänä internetsivustoille, joilla näennäisiä lainoja esiintyy, ja varsinainen tutkimus tapahtuukin kyseisillä sivustoilla. NL:ja ei siis tarkastella ainoastaan korpuksen tarjoaman muutaman lauseen pituisen kontekstin puitteissa. Koska aineistoon ei ole voitu soveltaa mitään valmista tutkimusmenetelmää, on tapoja etsiä ja käsitellä aineistoa täytynyt kehitellä tutkimuksen edetessä niin, että tutkimuskysymyksiin on mahdollista löytää vastauksia.

Aineiston kerääminen tapahtui kolmessa vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena oli keräillä ylipäättään sanastoa, joka olisi alkuperältään ja ulkomuodoltaan tutkimukselle sopivaa. Toisen vaiheen päätteeksi olin saanut kerättyä ja valikoitua hakusanat, joilla etsisin varsinaisen tutkittavan aineiston. Kolmas vaihe sisälsi tutkittavaksi valikoitujen NL:jen todellisten esiintymien etsimisen ja käsittelyn. Seuraavissa luvuissa kuvaan tarkemmin vaiheita sekä niiden kulkua.

4.1 Kyselyllä esimerkkejä näennäisistä lainoista

Englannin vaikutukset näkyvät unkarin kielessä ja kielenkäytössä monella tapaa. Vierasperäistä sanastoa ei siis käytetä ainoastaan unkarilaiseen kirjoitusmuotoon muutettuna, vaan puhtaat englanninkieliset sanat ja sitaattilainatkin ovat tavallisia. Näennäisten lainojen kaltaisiksi muokuttaminen ovat vain yksi tapa, jolla englannin kieltä käytetään unkarin kielessä. Lisäksi havaintojeni mukaan NL:jen käyttö ei ole yleistä kaikissa unkarin kielen käyttöyhteyksissä ja teksteissä, vaan niitä voi kohdata erityisesti sosiaalisessa mediassa ja yksilöiden välisessä viestinnässä. Tahdoin heti tutkimuksen alkuun mahdollisimman ajankohtaisen ja monipuolisen kokonaiskuvan NL:jen käytöstä, joten kokosin verkkokyselyllä esimerkkejä unkarilaisten käyttämistä tai kohtaamista NL:ista. Lomakkeen vastauksista saadut esimerkkisanat ja -ilmaukset muodostivat tutkimuksen ensimmäisen, suuntaa antavan aineiston.

Kuvailin kyselylomakkeessa tarkoittamaani kielellistä ilmiötä ja yksikköä, sen muodostusta ja havaintojeni mukaan tyypillistä käyttöympäristöä ja pyysin vastaajia listaamaan näkemiään ja itse käyttämiään sanoja, jotka sopivat kuvaukseeni. Kuten liitteenä olevasta kyselylomakkeesta näkyy, vastaukseksi pyysin ainoastaan sanalista. Tutkimuksen ja tämän aineistonkeruun vaiheen kannalta mitkään muut tiedot, esimerkiksi henkilötiedot tai vastaajien omat kokemukset

NL:jen tai englannin kielen käytöstä eivät olleet relevantteja. Jaoin lomakkeen unkarilaiselle tutulleni, joka levitti sitä eteenpäin henkilökohtaisissa verkostoissaan. Odotukseni oli, että kysely saavuttaisi unkarilaisia korkeakouluopiskelijoita ja/tai nuoremman sukupolven edustajia ylipäätään, sillä nuoret aikuiset käyttävät internetiä ja sosiaalista mediaa usein hyvin monipuolisesti ja ovat muita vastaanottavaisempia kielen tyylliselle monimuotoisuudelle, muun muassa kielten vaihtelulle. Näin ollen kyseiseltä ryhmältä oli odotettavissa paljon esimerkkejä heidän itse käyttämistään tai sosiaalisesta mediasta löytämistään NL:ista. Lopulta kuitenkin sitä, ketkä kyselyyn vastasivat, ei voida tietää eikä asialla ole suurta merkitystään. Tärkeintä oli, että siihen vastattiin ja esimerkkejä NL:ista listattiin.

Kyselyyn tuli yhdeksän vastausta, joista miltei jokaisessa oli useampi kuin yksi esimerkkisana tai -fraasi. Yhteensä esimerkkejä listattiin 70, joista eri sanoja tai ilmauksia oli 67. Rajasin listasta pohjan aineistonkeruulle eliminoimalla joukosta pois sellaiset esimerkit, jotka eivät vastanneet aineistolle asettamiani kriteerejä. Kriteerien avulla pyrin kokoamaan keskenään mahdollisimman tasavertaisen aineiston, niin NL:jen vakiintuneisuuden kuin muotonsakin puolesta. Ensinnäkin, koska tutkimukseni kohteena olivat NL:t, eli sanat, joita ei voi ainakaan vielä tulkita lainoiksi, tutkittavaksi valittiin sen verran uusia ja vakiintumattomia esimerkkejä, että niitä ei ole selitetty internetistä löytyvissä selittävässä sanakirjoissa. Ne eivät saaneet myöskään olla osa minkään tietyn yhteisön tai aihepiirin slangia, sillä vaikka tällaista sanaa ei löytyisi sanakirjoista, ovat sen käyttö ja merkitys tietyssä ympäristössä niin vakiintuneet, ettei mahdollisuutta vaihtelevuuteen enää ole. Lisäksi kirjoitusasun oli mukailtava ääntämystä täysin. Tutkimusta varten liian vakiintuneiksi tulkitsin kaikki ne esimerkkisanat, jotka löytyivät unkarin kielen selittävästä sanakirjasta. Rajauksen tekemisessä hyödynsin Arcánium-sivustolta löytyvää laajaa selityssanakirjaa (Arcanum.com: A magyar nyelv értelmező szótára). Osan sanoista tarkastin myös Wikiszótár-nettisanakirjasta (wikiszotar.hu), joka tarjoaa selityksiä tuoreemmille, puhekielisemmillekin sanoille. Koen, että sanan lisääminen oikeastaan mihin tahansa yleiskieliseen sanakirjaan on osoitus sen käytön yleisyydestä kielessä. Sanakirjasta löytyvän sanan merkitys on lisäksi tavallaan jo jähmettynyt, joten mahdollisuudet merkityksen tai käyttötapojen variaatioon ovat niukat. Aineistosta suurin osa jonkin yhteisön omana slangisanastona pois rajatut sanat liittyivät aiheiltaan tietotekniikan tai internetin ilmiöihin. Lisäksi muutama vastaaja oli listannut sellaisia esimerkkisanoja ja -ilmauksia, jotka olivat kyllä englannin kielestä peräisin, mutta ne oli muodostettu eri tavalla kuin mitä olin kuvaillut etsiväni. Tällaisia esimerkkejä olivat muun muassa fraasien suorat käännökset (esim. *Azt nem láttam jönni*, englannin kielessä vakiintunut fraasi *I didn't see that coming*), kirjoitusasultaan vain osittain tai muilla tavoin

muutetut sanat (esim. *jummi*, 'yummy') ja muilla tavoilla eri kielten elementtejä yhdistelemällä luodut sanat (esim. *bázisolt* 'based'). Lopulta tutkimustani varten muodoltaan ja tyypiltään sopivia sanoja tai fraaseja löytyi 16. Lopulta tutkittaviksi päätyi niistä yhdeksän. Kaikki 14 sanaa vastasivat asettamiani kriteerejä, mutta viisi niistä ei tuottanut korpushaussa tutkittaviksi sopivia tuloksia ja kaksi taas oli korpushaun tulosten ja omien näkemysteni perusteella unkarinkielisten keskuudessa jo yleiseen käyttöön levinneitä ja siten vakiintuneita sanoja.

Tutkittavaksi valikoituneiden sanojen joukossa on kaikkien sanaluokkien sanoja sekä myös useamman sanan pituisia fraaseja. Seuraavassa taulukossa näkyvät tarkasteltavat esimerkit alkuperäisine, englanninkielisine vastineineen ja oletettuine päämerkityksineen.

sana	eng.	merkitys
fenszi	fancy	hienostunut, hieno
kúl	cool	mahtava: "siisti"
hájpol	to hype	mainostaa: "hypettää"
fíling	feeling	tunne
krézi	crazy	hullu
flessel	to flash	olla päihtynyt, virittää laitetta, käyttää salamavaloa
krindzs	cringe	myötähäpeää aiheuttava
ofkorsz	of course	tietysti
leccgó	let's go	"mennään!"

Taulukko 1: Aineistonkeruuseen valitut NL:jen esimerkit.

4.2 Aineiston hakeminen internetkielen korpuksista

Koska halusin selvittää, missä kaikkialla NL:ja käytetään eikä kaikkien maailman internetsivustojen läpi kahlaaminen ole fyysisesti mahdollista, päätin tehdä katsauksen ilmiön tilanteeseen internetkorpuksen avulla. Tätä tarkoitusta varten Sketch Engine -korpussivusto toimi parhaiten, sillä toisin kuin monissa muissa internetkorpuksissa, siihen aineistoa ei ole kerätty vain määrättyistä paikoista ja teksteistä, vaan kaikkialta internetistä. Tämän lisäksi sivustolla oli käytössäni peräti loppuvuodesta 2023 kerättyä aineistoa, jonka avulla pääsin kiitettävän lähelle tutkimani kielenilmiön nykyhetkeä.

Sketch Engine on korpupalvelu, johon on kerätty laajoja internetkorpuksia kymmenistä eri kielistä. Sitä ylläpitää Lexical Computing -yritys ja se tunnetaan erityisesti word sketch -toiminnostaan, jonka avulla saadaan tietoa sanojen kieliopillisista piirteistä ja suhteesta muuhun

tekstiin (Sketch Engine: What can Sketch Engine do?). Sivustolla pystyy kuitenkin tekemään myös perinteisiä sanahakuja tai laajennettuja hakuja. Sketch Enginen on koottu laajoja korpuksia monesta eri kielestä ja erilaisista lähteistä. Tutkimuksessani käytin Hungarian Web 2023 -korpusta. Se on TenTen-korpus, eli sellainen, johon on kerätty vähintäänkin miljardi sanaa (lähde: Sketch Engine). Korpus on koottu käyttämällä Spiderling-työkalua, joka etsii internetistä sivustoja, joilla on mahdollisimman paljon tekstiä, pois luettuna linkit ja mainokset. Näin ollen valtaosa korpuksesta koostuu sivustoista, jotka on luotu erilaisten tekstien julkaisemista varten, esimerkiksi mediasivustot, blogit ja keskustelufoorumit.

Etsin aineistoa laajennetulla haulla, jossa hakukomennot tehdään Sketch Enginen omalla hakumerkistöllä (CQL: corpus query language). Kirjoitin sillä komentoja, jotka tuottaisivat etsimieni NL:jen kaikki mahdolliset muodot sekä lauseenalkuiset esiintymät, siis mikäli mahdollista, kaikki korpuksesta löytyvät kerrat, kun NL:aa on käytetty. Näin vapaa ja varioivia esiintymiä salliva haku toi suuren tulosmäärän mukana myös haasteita. Hakusanaa piti muun muassa tarkentaa rajoittamalla tuloksia vain sen sanaluokan edustajiin, joka kyselyssä oli minulle annettu, sillä ilman rajausta hakutuloksiin tuli myös eri sanaluokkien johdoksia. Kaikkien mahdollisten muotojen haku tuotti välillä myös aivan muita tuloksia kuin vain sanoja niillä merkityksillä, jotka oli kyselyn vastauksissa annettu ja tarkasteltaviksi valittu. Osa hakutuloksista oli esimerkiksi näppäilyvirheitä tai erisnimiä, joissa hakemani kirjainjono sattui olemaan. Jotkin hauista olikin tästä syystä rajattava ainoastaan pienellä kirjaimella alkaviin sanoihin: valtaosa tuloksista saattoi muuten olla yritysten tai tuotteiden nimiä, jotka eivät liittyneet sanan alkupeiräiseen merkitykseen mitenkään. Kaiken kaikkiaan haettava sanasto ei siis ollut piirteiltään, merkityksiltään tai käytöltään tasavertaista, joten hakusanoja oli räätälöitävä sanakohtaisesti edes jokseenkin toisiinsa verrattavissa olevien aineistojen saamiseksi. Tietenkään kaikkia tulosten kokonaismääriä kasvattavia mutta tämän tutkimuksen aineistoksi epäsopivia tapauksia ei voinut karsia pois, mutta se ei onneksi ollut ongelma, sillä tulosten luvuista tarkastelin lähinnä tendenssejä ja tarkempi analyysi kohdistui vasta rajattuun aineistoon. Tämän rajatun, analysoitavan aineiston poimin käyttämällä Sketch Enginen arpomistoimintoa.

Rajasin korpuksesta löytyvän aineiston 15–30 esiintymän haarukalla. Käytäntöni oli, että jos kokonaisuudessaan tuloksia oli alle 30, valitsin ne kaikki tutkittavakseni. Muussa tapauksessa poimin tarkastelua varten sivuston arpomistoiminnolla 15 satunnaista esiintymää. Välillä näihin satunnaispoimintoihin oli eksynyt esimerkiksi näppäilyvirheen tuloksena syntyneitä NL:n kaltaisia, muuta merkitystä kantavia sanoja tai kirjainjonoja, joita en valinnut analysoitavaksi.

Tällöin arvoisin tarkastelua varten vielä erikseen tarvittavan määrän lisää esiintymiä, niin, että jokaisesta NL:sta löytyi tarkasteltavaksi vähintään 15 esiintymää.

Koska tarkoituksena oli selvittää, kumpuaako NL:n mahdollinen affektinen funktio sen vierasperäisyydestä vai ulkomuodosta, keräsin ja analysoin NL:jen lisäksi niiden alkuperäisiä englanninkielisiä vastineita. Sovelsin samoja hakumenetelmiä englanninkielisten sanojen hakuun. NL:jen kanssa vertailukelpoisen aineiston kasaaminen tosin tuotti hankaluuksia, sillä monet hakutuloksista olivat kokonaisia englanninkielisiä tekstejä tai nimiä, kuten jo aiemmin mainitsin. Löytääkseni esimerkkejä englanninkielisten yleisnimien käytöstä unkarinkielisen tekstin sisällä hain ainoastaan pienellä alkukirjaimella alkavia sanoja ja rajasin sitä, mihin jotkin hakusanat voivat päättyä. Kokosin englanninkielisistä vastineista samankokoisen aineiston ja tarkastelin niitä samojen kysymysten valossa kuin NL:jakin.

Aineiston hakemisen lisäksi siihen käsiksi pääsykään ei sujunut aina ongelmitta. Jokaisesta esiintymästä tarjottiin runsaasti tietoja, esimerkiksi linkki suoraan sivulle ja paikkaan, jossa haettu sana esiintyy. Internet ei ole kuitenkaan tunnetusti paikka, jossa asiat säilyisivät paikallaan ja muuttumattomina, joten odotettavastikin esimerkiksi pääsy kaikille sivustoille ei ollut aina mahdollista. Tällaisissa tilanteissa osaan esiintymistä pääsi käsiksi muita reittejä pitkin, esimerkiksi hakukoneen avulla, korpuksen tarjoamia tietoja hyödyntäen. Aina ylimääräisiä tietoja ei kuitenkaan annettu tai internetsivua ei yksinkertaisesti ollut enää olemassa. Tällöin olen havainnoinut esiintymää ainoastaan annetussa tekstiyhteydessään ja esimerkiksi päätellyt sivustotyypin linkin tekstistä. Onneksi kuitenkin tapauksia, joissa NL:sta ei löytynyt helposti tai ollenkaan riittäviä tietoja, oli erittäin vähän.

4.3 Kerätyn aineiston käsittely ja tutkimusmenetelmä

Käyttämässäni Sketch Enginen korpuksessa tarjotaan valmiiksi runsaasti tietoa haettujen sanojen esiintymisyhteydestä. Siitä huolimatta siirryin korpuksesta tarkastelemaan jokaista aineiston NL:aa todellisessa ympäristössään, eli kullakin internetsivulla ja siellä näkyvässä tekstissä. Tein havaintoja internetsivustoista, niiden tyyleistä ja niillä vallitsevista tekstikäytännöistä. Sitteen kohdensin tarkasteluani yksittäisiin teksteihin, joissa NL:t esiintyivät sekä siihen, millä tavalla NL:t näyttäytyivät teksteissä ja miten niitä oli käytetty. Havaintojeni pohjalta tein muistiinpanoja sivujen ja tekstien tyylistä sekä tavoista, joilla NL:t oli merkitty tai niihin oli viitattu. Myöhempi aineiston analyysi tapahtui näitä muistiinpanoja toisiinsa vertailemalla ja niitä yhdistäviä tai erottavia piirteitä poimimalla.

Internetsivuston tyyppi määritti hyvin pitkälle sitä, millaisia tekstilajeja oli odotettavissa ja osaltaan myös tekstien tyyliä, jonka osana tai jota rakentamassa NL:ja käytettiin. Kerron tästä tarkemmin seuraavassa luvussa. Osaa aineistosta oli kuitenkin haastavaa tarkastella, sillä jotkin korpukseen kerätyt sivustot olivat lakanneet toimimasta tai pääsy niille oli evätty. Tällaisissa tapauksissa NL:n käyttöä oli tutkittava vain korpuksessa olevan, muutaman virkkeen pituisen tekstitaustan kontekstissa. Samoin sivustotyyppi oli pääteltävä ainoastaan korpuksen antamien tietojen perusteella. Valtaosa sivustoista oli onneksi käytettävissä, mutta huomautan silti, että aineistossa on joitakin yksittäistapauksia, joissa NL:jen käyttöyhteyksistä ja -tavoista ei ole saatu täyttä varmuutta.

Koska NL:ja ei ole aiemmin hahmotettu tai nimetty omaksi ilmiökseen, ei tarjolla luonnollisesti ole mitään tiettyä tutkimusmenetelmääkään. Sen takia tutkimusmenetelmät ovat muodostuneet aineiston ja tutkimuskysymysten pohjalta. Tutkimuksessa käytetty metodi on laadullinen aineistopohjainen analyysi, jonka taustalla ja tukena käytän myös määrällistä analyysia. Perehdyn aineistossa NL:jen laadullisiin piirteisiin, pääasiassa käyttöön ja tehtäviin, tarkastelemalla niiden käyttöympäristöjä. NL:jen laatua tarkastellaan käyttöympäristöjen tekstuaalisia ominaispiirteitä vertailemalla. Tässä kohtaa määrällinen analyysi on suuntaa antavana tukena. Vaikka tutkimuksen aineistona on korpusaineisto, en sovelle analyysissa perinteisiä korpusanalyysin menetelmiä. Sen sijaan olen käyttänyt korpusta puhtaasti aineistopankkina, josta olen kerännyt aineiston itselleni kopioimalla.

5 Analyysi

Tein NL:jen käyttöön kohdistuvan analyysini esiintymien ominaispiirteistä tekemieni muistiinpanojen pohjalta. Internetsivujen ja niillä esiintyvien tekstien ominaispiirteisiin tekemieni huomioiden lisäksi panin merkille esiintymät, joissa kirjoittaja oli jollain tapaa kohdistanut erityistä huomiota NL:ihin. Internetsivut, tekstit ja tekstin tyylistä erottaminen luonnehtivat kaikki osaltaan sitä, millaista kieltä NL:t ovat ja millaisena kielenä tai millaisen kielenkäytön osana ne nähdään. Pääasiassa NL:ihin tekemäni havainnot jakautuivat sen mukaan, kohdeltiin NL:aa neutraalina osana tekstiä vai erottuiko se siitä jotenkin. Jos NL näyttäytyi neutraalina, sen käytön ensisijainen määrittäjä oli tekstilaji tai tekstin odotettu tyyli, jos se puolestaan erottui, jatkoin analyysia siihen, missä tehtävässä NL:aa hyödynnettiin.

Analysoin aineistoa siis kolmen seikan valossa. Ensin tarkastelen NL:jen käyttöympäristöä, eli internetsivustoja. Pohdin NL:jen kielellistä olemusta sen kautta, millaista kieltä kullakin aineiston internetsivuilla odotetaan tai tavallisesti käytetään. Sen jälkeen tutkin tarkemmin internetsivujen tekstejä, joissa NL:ja esiintyy ja tarkastelen, miten NL:t asettuvat teksteihin. Tässä tarkastelussa NL:ja siis luonnehtivat tekstit, joita ne ovat osa ja se, miten niitä teksteissä kohdellaan. Esittelen myös aineistosta esiin tulleita tapoja, joilla NL:t on mahdollisesti saatu erottumaan tekstien tyylistä. Vertaan NL:ihin tekemääni analyysia myös englanninkielisten sanojen aineistoon ja tutkin, poikkeako unkarilaistettujen muotojen käyttö englannin kielen sanoista.

Hyvin varhaisessa vaiheessa selvisi, ettei NL:ja käytetä vain yhdellä tavalla ja tietynlaisessa kielessä, vaan variaatiota on odottamaani enemmän. Jokainen esiintymä ei kuitenkaan eronnut toisista merkittävästi, vaan aineistosta alkoi hahmottua ryhmiä, joiden jäsenet jakoivat keskenään samanlaisia piirteitä. Piirteet jakautuivat usein sanakohtaisesti, mutta jokaisen NL:n n. 15 kappaleen aineisto sisälsi jokaisen kategorian edustajia. Sanakohtaista vaihtelua oli myös hakutulosten määrissä ja usein NL:t, joita oli korpuksessa massoittain, olivat käytöltään myös neutraalimpia. Näiden NL:jen määrät korreloivat usein englanninkielisten vastineidensa kanssa, mikä osoittaa sen, että sana ylipäätään on jo tunnettu unkarissa. Määristä ja muista havainnoista kerron tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

5.1 Englanninkielisten sanojen ja näennäisten lainojen vertailua

Seuraavassa taulukossa on listattuna NL:jen ja niiden englanninkielisten vastineiden tulosten määrät:

NL	määrä	eng.	määrä
fenszi	99	fancy	1745
kúl	1746	cool	7659
hájpol	551	to hype	725
fíling	3596	feeling	18341
krézi	192	crazy	1281
flessel	159	to flash	867
krindzs	17	cringe	289
ofkorsz	291	of course	579
leccgó	20	let's go	126

Taulukko 2: Aineiston esiintymien määrä.

Kuten taulukosta voi nähdä, korpuksesta löytyvien esiintymien määrät vaihtelevat suurestikin, kuitenkin hyvin pitkälti sanakohtaisesti. Suurimmassa osassa tapauksista englannin kielen käytön esiintymiä on moninkertaisesti NL:ihin verrattuna, eli niiden käyttö on kokonaisuudessaan yleisempää kuin unkarilaistettujen muotojen. Tämä kertoo siitä, että sanat eivät ole vakiintuneet kieleen. On kuitenkin kiinnostavaa huomata, että etenkin käytön ääripäissä määrien suhteet ovat monesti samanlaiset: *feeling*-sanana molempia variantteja on käytetty eniten, ilmausten *cringe* ja *let's go* taas vähiten. Vaikuttaakin siltä, että määrien ja käyttötapojenkin suhteen merkintätavan sijaan suurin merkitys on sanalla itsellään, sen merkityksellä ja käyttötavoilla ylipäätään, ei vain unkarinkielisissä teksteissä.

Käyttöympäristöjen ja tekstilajien puolesta englannin kielen sanojen käyttö ei poikennut merkittävästi NL:ista. Tämä vahvistaa osaltaan ajatusta siitä, että käyttötapojen suhteen sillä, miten englannin kielen ainekset merkitään, ei ole väliä. Englannin kielen sanoja ei ole tämän osalta tarpeen analysoida enempää. Kuitenkin tekstin joukosta erottuvien sanojen määrä oli pienempi NL:ihin verrattuna. Tätä tulosta käsittelen myöhemmin pohtiessani sitä, millä tavoin koodinvaihtoa käytetään erityisessä funktiossaan.

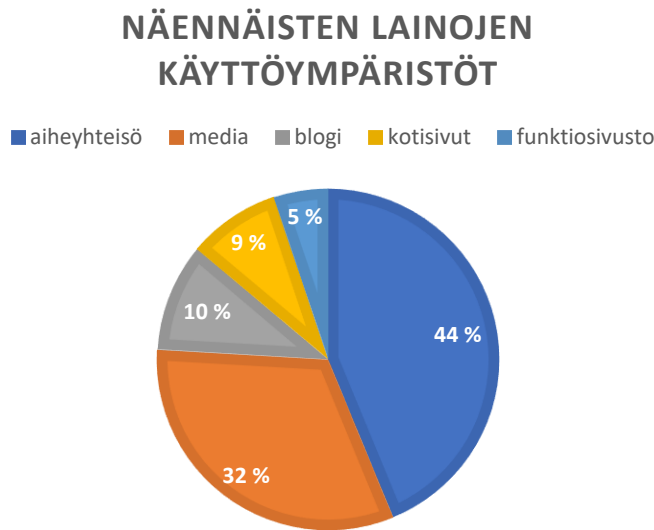
5.2 Näennäisten lainojen internetin esiintymisympäristöt

Tässä luvussa esittelen NL:jen esiintymisympäristöistä hahmottamani kategoriat ja analysoin, mitä kategorioiden osuudet kertovat NL:jen käytöstä internetin eri alustoilla. Lisäksi kerron havainnoistani, joita olen tehnyt NL:jen käytön tendensseihin liittyen: esittelen ja selitän erilaisia tapauksia tai tyyppisiä, joihin aineisto näyttää jakautuneen.

Sketch Enginen korpuksiin ei kerätä aineistoa vain tietyistä lähteistä, vaan aivan kaikkialta mistä sitä sattuu löytymään. Korpuksissa myös tarjotaan hyvin vähäisesti tietoa siitä, minkälaisilta sivustoilta löytynyt aineisto on peräisin. Osassa tapauksista on aivan selvää, mistä sivustotyypistä on kyse: asia saatetaan ilmaista etusivulla tai sivuston nimessä ja osoitteessa (esim. *újság* 'lehti' viittaa uutissivustoon, *fórum* 'foorumi' yhteisöön ja sivuston interaktiivisiin ominaisuuksiin). Internet on kuitenkin pullollaan hyvin monenlaisia eri sivuja, joilla painottuvat eri palvelut ja toiminnot. Siksi olen määritellyt sivustot omien arvioideni mukaan ja ryhmitellyt ne sitten näiden määritelmien mukaan. Määrittelyssä olen painottanut sivustojen ensisijaista kommunikatiivista tehtävää ja sen käyttäjiltä odotettua kieltä. Tämän näkökulman uskon palvelevan tutkimusta mahdollisimman hyvin, sillä tarkoituksena on arvioida NL:jen käyttöä juuri sen mukaan, mihin kieleen ne osallistetaan ja mistä niiden taas nähdään erottuvan. Näin ollen siis aineiston internetsivuja on tarkasteltu ensisijaisesti kieliympäristöinä, ei sen mukaan, miten ne noudattavat virallisempia määritelmiä. Hahmotin kategoriat, eli sivustojen väliset selvät erot ja yhtäläisyydet sen mukaan, millaista ja minkä suuntaista kielenkäyttöä niillä odotetaan, mitä kielellä tehdään tai onko kielellä keskeistä roolia ollenkaan. Kielellisen toiminnan suhteen toisistaan erottuvia sivustotyyppisiä erotin aineistosta viisi:

aiheyhteisö	Jonkin aiheen ympärille kokoontuneen yhteisön sivut, joiden jäsenet jakavat tietoa ja sisältöjä sekä keskustelvat aiheeseen liittyen
media	Sivusto, jolla julkaistaan mediatekstejä kävijöiden luettavaksi. Viestintä on yksisuuntaista.
blogi	Sivut, joilla yksilö tai instanssi julkaisee tekstejä vain itsestään tai omasta näkökulmastaan.
kotisivut	Jonkin instituution tai yhteisön omat sivut, joille on koottu ajankohtaista tietoa ja yhteystietoja. Instituution virtuaalinen versio.
funktiosivusto	Jotakin yhtä toimintoa tai palvelua varten luotu sivusto. Teksteillä voi olla vain toissijainen rooli.

Aineisto jakautui eri sivustotyyppihin seuraavalla tavalla:

Kuva 1: Ympyrädiagrammi näennäisten lainojen käyttöympäristöistä.

Aiheyhteisöjen suuri osuus aineistossa ei ole lainkaan yllättävä tulos. Oli odotettavissakin, että näennäisiä lainoja käytetään ensisijaisesti ympäristöissä, joissa kirjoitettu kieli on usein kevyttä ja puheenomaista. Myös kirjoitettu puhe, kuten myös kielten sekoittuminen, on erilaisilla keskustelualustoilla varmasti todennäköisempää kuin sellaisissa paikoissa, joissa tavallisin kirjoitusmuoto on yleiskieli. Osaltaan NL:t toimivat tällaisena kirjoitettuna puheena, mikä sekinkin tekee aiheyhteisö-luokan korostumisesta odotustenmukaista. Sen sijaan on kiinnostavaa, miten monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä sanoja käytetään muuten. Aineiston jakautuminen osoittaa, että NL:jen käyttö ei ole rajoittunut ainoastaan keskusteluun rennossa kieliympäristössä, vaan ne ovat osa kaikenlaisia tekstejä monenlaisissa paikoissa ja teksteissä. Toisaalta aineiston tarkastelun pohjalta on sanottava, että valtaosa mediaksi luokittelemistani sivustoista olivat aiheidensa ja ulkomuotonsa puolesta sellaisia, jotka sallivat yleiskielestä poikkeavien sanojen käytön, ja rento kielellä leikkittely oli tavallista. Sen sijaan laajalevikkisten medioiden sivustoja, joilla aiheet ja kieli olisivat tiukan vakavia, oli aineistossa tuskin ollenkaan.

5.3 Näennäiset lainat teksteissä

Sivuston tyyppi toki määrittää jonkin verran sitä, millaista kieltä on odotettavissa ja näin myös, millaiseksi kieleksi vaikkapa juuri teksteissä käytetyt näennäiset lainat mielletään. Kuitenkin on tavallista, että vain yhdelläkin sivustolla esiintyy monenlaisia eri tekstejä ja kommunikoidaan kielen eri tyyleillä, minkä takia koin tarpeelliseksi tarkastella aineistoa vielä tarkemmin

sen mukaan, minkälaisen tekstin sisällä NL esiintyy. Tämä tarkastelu tuottikin tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia, joita ei olisi pelkkiä internetsivustotyyppejä analysoimalla löytynyt. Seuraavaksi esittelen tämän tarkastelun tuloksia ja esittelen todellisia tapauksia aineistosta.

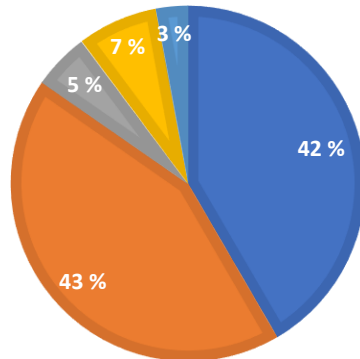
Aineisto jakautui monipuolisesti myös sen mukaan, minkälaisessa tekstissä ja minkälaisena osana sitä NL:t esiintyivät. Karkein jako oli siinä, oliko teksti neutraali eli yleiskielinen ja huollettu vai jotenkin neutraalista poikkeava, esimerkiksi puhekielinen. Vielä tarkemmin NL:jen käytöstä kertoi se, miten ne asettuivat tekstien joukkoon: olivatko ne neutraali, erottumaton osa tekstiä, jolloin niiden tyyllilajin keskeisin määrittäjä oli teksti itse, vai erottuivatko tai erotettiin ne vallitsevasta tyylistä. Tein havaintoja jokaisen esiintymän näkyvimmistä piirteistä suhteessa tekstien tyyliin ja useat havainnot toistuivat niissä määrin, että jako luokkiin oli mahdollista myös tässä tarkastelussa. Tosin luokkiin jakaminen poikkeaa siinä mielessä edellisen luvun jaottelusta, että tässä NL:lla voi olla useita määrittäviä tekijöitä päällekkäin, joista vain kiinnostavimman olen valinnut. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos NL näyttäytyy neutraalina osana tekstiä, sen määrittävin piirre on tekstilaji, mutta jos sillä tai tekstinosalla, johon se kuuluu, näyttää olevan jokin erityinen funktio tekstissä, NL on määritelty sen mukaan. Kun kyseessä on tuore kielellinen muoto tai ilmiö, on ajatuksia tai syitä sen käytölle mahdotonta tietää, joten mahdollisimman yksityiskohtainen tarkastelu on mielestäni perusteltua ja relevanttia. Pääasiallisena piirteenä kategorioiden jaossa on ollut kuitenkin kielen odotettu tyyli ja tehtävä. Aineistossa teksteissä tai tekstinosissa, joissa NL:t esiintyvät, näyttäytyy viisi eri tyyppiä:

yleiskielinen tekstiympäristö	Yleiskielistä kirjoitusta, jossa ainakin ympäristön perusteella on odotetusti noudatettu kirjoitussääntöjä
keskustelu	Keskustelualustalle tai kommenttikentälle julkaistu viesti, vuorovaikutusta muiden kirjoittajien kanssa
lainaus	Tekstistä erottuva osa, jossa referoidaan jonkun muun kuin tekstin kirjoittajan puhetta tai ajatuksia, tai kuvataan sanan ääntöasua
kaunokirjallisuus	Teksti, jossa on fiktiivisiä tai muita kaunokirjallisia piirteitä tai joka esiintyy ympäristössä, jossa on tarkoitus julkaista kaunokirjallisia tekstejä
erisnimi	NL on tekstissä henkilön tai tuotteen nimenä tai osana nimeä

Aineisto jakautui näihin kategorioihin seuraavanlaisesti:

NÄENNÄISTEN LAINOJEN ESIINTYMINEN TYYLILAJEITTAIN

■ yleiskielinen tekstiympäristö ■ keskustelu ■ lainaus ■ kaunokirjallisuus ■ erisnimi

Kuva 2: Ympyrädiagrammi näennäisten lainojen esiintymisestä tyyllilajeittain.

Suurin osa aineiston NL:ista esiintyi osana keskustelua, eli viestejä keskustelufoorumeilla tai kommentteja kommenttikentissä. Tällaisissa tekstiympäristöissä kielen tyyli on tavallisesti varsin vapaa, ja omanlaistensa slangien syntyminen ja käyttäminen on myös mahdollista. Tämän kategorian ylivoimaisuus oli odotettua, mutta se välttämättä ei, että se ei kattanut todellakaan valtaosaa aineistosta. Yllättävän suuri osa aineiston NL:ista olivatkin tyylliltään neutraaliin, yleiskielisenä pidettävään kirjoitukseen sopivia. Tämä on yllättävää, sillä odotin NL:jen ja muiden tuoreiden muotojen käytön sekä kielten sekoittamisen ylipäätään tapahtuvan lähinnä puhekielisissä tai muuten tyylliltään sallivammissa teksteissä. Onkin kiinnostavaa, miten varioivaa NL:jen käyttö lopulta on. Seuraavaksi esittelen NL:jen yleisimpien käyttötapojen lisäksi muita tekstityyppejä, joissa niitä on esitelty sekä vaihtelevia tapoja huomioida NL:jen rakentumistapa. Aineistossa yllättävän tavallinen muoto, jossa NL:t esiintyvät, on yleiskielisen tekstin sisällä, osana tyylliltään neutraalia leipätekstiä. Aineistossa toistuivat esimerkin (1) kaltaisten nettilehdessä julkaistut tekstit, joissa NL:aa kohdellaan neutraalisti, tavallisena unkarinkielisenä sanana.

- (1) *Lehetséges ugyanis mindenféle **fenszi** [fancy] gép nélkül is főzni. Meg tudom főzni az ebédet – sokszor hat főre is, ha látogatónk érkezik – két késsel, három lábasban, két serpenyőben is.*

Kokkaaminen onnistuu ilman mitään **hienoja** laitteitakin. Minulle riittää lounaan valmistamiseen – usein kuudellekin syöjälle, jos meille tulee vieraita – kaksi veistä, kolme kattilaa ja kaksi pannua. (aikakauslehti)

Myös erilaisten instituutioiden kotisivuilla, esimerkiksi niiden toimintaa esittelevissä teksteissä NL:ja voidaan usein käyttää ongelmitta. Tämä näkyy esimerkissä (2):

(2) *Na, leccgó [let's go], a jelenlegi aktív személyforgalom végállomása, Sopronnyék-Haracsony következik.*

Eteenpäin vaan, seuraavaksi nykyisen aktiivisen matkustajaliikenteen päätepysäkki, Sopronnyék-Haracsony. (Kaupungin kotisivujen paikallisuutisosio.)

Teksteissä, joiden tyyli on usein puhekielinen, NL:ja käytetään monella eri tavalla. Usein englannin kielestä vaikutteita saaneen sanaston käyttöä ei pidetä kummallisena, eivätkä keskustelijat reagoi siihen millään lailla. Esimerkki (3) havainnollistaa tällaista tapausta. Puolestaan esimerkkilauseessa (4) NL:aa käytetään samaten erityistä huomiota herättämättä, mutta siinä osaltaan neutraaliin suhtautumiseen vaikuttaa se, että NL on saanut yhteisössään oman, uuden merkityksensä. Tällainen on aineistossa yleistä. Usein internetkeskustelujen teksteissä NL:t sulautuvat muun kielen joukkoon ongelmitta myös sen takia, että englannin kielen käyttö eri muodoissa tai tietyt englannin kielestä omaksutut sanat kuuluvat tekstilajiin ja ympäristöön.

(3) *A nagy várakozásban, akit érdekel, itt van a két Theme Song a játékból, ofkorsz [of course] japánul, mert az angol valami brutálisan sz.r lett...*

Odotellessamme, tässä kiinnostuneille kaksi Theme Songia pelistä, japaniksi **tietty**, koska englanninkieliset versiot ovat törkeän p.skoja... (Japaniaiheinen aiheyhteisö, keskustelufoorumi.)

(4) *Mekkora kamuk ezek a népek. Tök vicces, hogy így szoptják a PC-seket, mikor pl az xboxok 90%-a flesselt [flashed].*

Ihme huijareita. On hauskaa, miten he niin vaikeuttavat PC-porukan elämää, kun esim. xbox-konsoleista 90 % on **viritettyjä**. (Videopeliaiheinen aiheyhteisö, keskustelufoorumi.)

Tapauksia, joissa NL:aa on käytetty neutraalista poikkeavassa tekstissä tai poikkeavalla tavalla, yhdistää sen epävarmuus, pitävätkö kirjoittajat NL:ja osana unkarin leksikkoa tai neutraaleina kirjoitusasuina vai onko kyseessä vaikkapa puheen imitointi. Aineistossa on jonkin verran esimerkiksi haastattelupohjaisia lehti juttuja, joissa haastateltavan puhe on siirretty kirjoitettuun muotoon. Näissä esiintyvät NL:t voivat olla toisaalta toimittajan näkemys sanan oikeasta kirjoitusasusta, mutta toisaalta taas mahdollinen yritys muotoilla mahdollisimman tarkka kuvaus haastateltavan puheesta. Tällainen tapaus on esimerkissä (5):

(5) *Ő azt mondta, hogy a lemezen "kúl [cool], szupertáncolható, funky sz*rokat és igazán elmélyült szép dolgokat" hallhatunk majd.*

Hän kertoi, että levyllä päästään kuulemaan ”**khuulia**, supertanssittavaa, funkya p*skaa ja todella syvällisiä, kauniita juttuja.” (Kulttuuriaiheinen nettilehti.)

NL:jen käyttö on selvää puheen imitointia silloin, kun yksittäisten sanojen sijaan kokonaisia englanninkielisiä lauseita tai fraaseja on kirjoitettu unkarilaiseen muotoon. Seuraavissa esimerkeissä (6) ja (7) nähdään ripaus huumoria, mutta nähdäkseni niissä ja niiden kaltaisissa tilanteissa NL:jen käytöllä korostetaan erityisesti kokemusta siitä, miltä jokin kuulostaa tai on kuulostanut.

(6) *Fox, téged külön nagyon szeretlek, és igeeen, leccgőhendinheend [let's go hand in hand]!*

Fox, juuri sinua rakastan niin kovin ja jooo, **letsghouhändinhäänd!** (Kirjallisuusaiheinen aiheysteisö, keskustelufoorumi.)

(7) *Persze, hogy nem..amikor gólt szopunk mindig jön tőle a szokásos: Kamon gájz leccgó [come on guys, let's go]....*

Ei tietenkään... aina kun päästämme kiekon maaliin, hän huutaa sen tavallisen: Kamoon gais **letsghou**.... (Jääkiekkoaiheinen aiheysteisö, keskustelufoorumi.)

Aina myöskään kaunokirjallisuuden luokkaan kuuluvien laulusanoitusten kohdalla ei voida sanoa varmaksi, onko NL:n kirjoitustavalla pyritty imitoimaan englanninkielisten sanojen ääntämystä, esimerkiksi sen takia, ettei kirjoittaja ole tuntenut alkuperäistä sanaa, vai onko NL:t tulkittu unkarinkielisiksi sanoiksi. Esimerkissä (8) nähdään näennäisten lainojen monitulkintaista käyttöä laululyriikoissa.

(8) *Közben napról napra **krindzsebb** [cringe] lesznek*

Samalla muutun päivä päivältä **kringemmäksi** (Laulun sanoituksia.)

Aineistossa on myös tapauksia, joissa NL on saanut jossain yhteisössä tai aihepiirissä oman, uuden merkityksensä. Esimerkin (9) NL esiintyy autoaiheisella keskustelusivustolla, jonka käyttäjät ovat käyttäneet toistuvasti englannin kielen sanan *crazy* ’hullu’ ja unkarin kielen sanan *kézifék* ’käsijarru’ *kézi*-lyhennelmän yhdistelmää *krézi*. Sanan todellinen merkitys ei tämän tutkimuksen puitteissa selvinnyt, mutta yhteyttä englanninkieliseen sanaan vahvistaa se, että myös *crazy*-sanaa on käytetty samassa aihepiirissä ja asiayhteydessä.

(9) *Kicsit előbb el is jöttem óráról. Pécelen **krézi** [crazy], Pampi, Dada beül és góó.*

Lähdin vähän aikaisemmin tunniltakin. Pécelissä **käsijarru** pohjaan, Pampi ja Dada kyytiin ja menoksi. (Autoaiheinen aiheyhteisö, keskustelufoorumi.)

Jo näiden havaintojen perusteella huomaa, miten vaihtelevaa NL:jen käyttö on. Se voi olla neutraalia, humoristista tai keino muotoilla kirjoitukseksi kuultu puhe. Tätä selittävät ainakin osaltaan eroavaisuudet NL:jen merkityksissä, iässä ja käyttöyhteyksien mahdollisuuksissa. Oikeastaan ainoa, mikä niitä yhdistää, on niiden kirjoitustapa.

5.4 Erottuvien näennäisten lainojen merkintätavat ja merkitykset

Siitäkin huolimatta, että näennäisten lainojen käyttö vaikuttaa olevan monesti neutraalia ja rutiininomaista, aineistosta löytyy myös joitakin tapauksia, joissa NL:n tyyllillistä tai kielellistä poikkeavuutta korostetaan ja tällä tavoin se saa affektiivisen lisämerkityksen tai funktion. Joissain teksteissä on siis tehty eri merkintätavoin tai sanallisesti selväksi, että NL ei ole samantyyppistä neutraalia tai sopivaa tyyliä kuin muu teksti. NL:n tai sen ominaispiirteiden korostamiselle on tietenkin aina jokin syy: sillä pyritään ilmaisemaan tai painottamaan jotain. Kaiken kaikkiaan koko tarkastellusta aineistosta yhteensä 50 esiintymää, eli 18,3 % oli tulkittavissa tavalla tai toisella muusta tekstistä erottuvaksi. Näistä 38 (27,7 % NL:ista) olivat NL:ja ja loput, eli 12 (8,9 % englanninkielisistä) englanninkielisiä sanoja. Alla olevassa taulukossa näkyy, että miltei jokaisen NL:n kohdalla tehty haku on tuottanut ainakin yhden esiintymän, jossa NL on erotettu tekstissä tyylliltään poikkeavana. Jotkin yksittäiset NL:t nähdään selvästi erikoisempina ja neutraaliin tyyliin sopimattomina: noin puolet joidenkin NL:jen esiintymistä voidaan tulkita sellaisiksi. Kuitenkaan yksikään NL ei ole täysin tai pääsääntöisesti jotenkin erikoinen tai esimerkiksi huumorin rakennusaineena käytetty. Yleisesti ottaen NL:ja ei siis nähdä tavallisesti mitenkään erikoisina eikä niiden tehtävä näytä olevan muu kuin viitata tarkoitteeseensa. Samalla luvut kertovat kuitenkin senkin, ettei suhtautuminen niihin ole neutraalia kautta linjan.

Se, miten NL:jen erottuminen tai erottaminen tekstin vallitsevasta tyylistä, käy ilmi usealla eri tavalla. Konkreettisin tapa on merkitä NL niin, että se visuaalisesti eroaa joukosta, esimerkiksi välimerkkejä tai kursiivia käyttämällä. Hyvin muusta tekstistä erottuvat myös sellaiset NL:t, joista on muodostettu yhdyssanoja tai sanajonoja (ks. esimerkki (6)). Kielellisten strategioiden lisäksi NL voidaan tuoda erityisen huomion kohteeksi tuomalla se puheenaiheeksi tai kommentoimalla sitä. Seuraavat esimerkit havainnollistavat tavallisimpia tapoja, joilla NL:t on erotettu tyylliltään muusta tekstistä.

Esimerkissä (10) pelkästään NL on kirjoitettu lainausmerkkeihin, jotka korostavat NL:aa muun tekstin joukosta. Merkkien käytön tarkoitus on mahdollisesti viitata aiempaan NL:n käyttöön. Englanninkielinen sana *cringe* 'myötähäpeää aiheuttava' koetaan ehkä merkitykseltään tilanteeseen sopivimmaksi tai relevantimmaksi sanaksi, mutta unkarilaistetun *krindzs*-muodon käytöllä ja lainausmerkkeihin sulkemisella voidaan ilmaista epävarmuutta.

- (10) *Elég "krindzs" [cringe], de ahogy nézem a youtube-on a hozzászólásokat, nyugaton most ez a menő.*

Aika ”**kringeä**”, mutta lukemieni youtube[!]-kommenttien perusteella lännessä sitä pidetään siistinä. (Videopelii aiheinen aiheytisö, kommentti.)

Yksittäisiä NL:oja saatettiin korostaa tekstistä myös esimerkiksi kursivoimalla. Joissakin tapauksissa NL oli merkitty kaari- tai hakasulkeisiin. Näissä tapauksissa NL toimi useimmiten englanninkielisen sanan ääntöasun kuvauksena, lausuntaohjeena tai mahdollisesti vaihtoehtoisena kirjoitustapana. Tällöin siis oli epävarmaa, tulkittiinko NL itsenäiseksi sanakseen. Esimerkissä (11) epävarmuutta lisää se, että kirjoittaja referoi toisen puhetta ja ilmaisee tietämättömyytensä sanan merkityksestä:

- (11) *„Az a bajom vele, hogy mindig nagyon cringe (**krindzs**) dolgokat mond.” Mit jelent az, hogy cringe?*

”Minun ongelmani siinä on se, että hän sanoo aina cringejä (**krintsh**) asioita.” Mitä cringe oikein tarkoittaa? (Media: juttu naistenlehdessä.)

Esimerkissä (12) NL:aa itseään kommentoidaan, sen käyttöä tekstissä peräti pahoitellaan. Se vastaa esimerkkiä (10) siinä mielessä, että molemmissa NL tahdotaan selvästi erottaa muun tekstin tyylistä, sen käyttöä ikään kuin perustellaan tai yritetään tehdä hyväksyttävämmäksi.

- (12) *A Machete első rélsze borzalmas film volt, mégis pont azért **fenszi** [fancy] (ennél jobb szó erre nincsen, elnézést) érte rajongani, mert olyan dolgok miatt volt nézhetetlen, unalmas, bárgyú és közhelyes, mint bármelyik Van Damme film a kilencvenes évekből.*

Macheten ensimmäinen osa oli aivan kamala elokuva, toki senhän takia on niin **fänsiä** (en löydä tähän parempaakaan sanaa, pahoitteluni) fanittaa sitä, että juuri ne asiat, jotka tekivät elokuvasta niin vaikean katsottavan, tylsän, aivottoman ja kliseisen, ovat tehneet kaikista Van Dammen 90-luvun elokuvista sellaisia. (Kulttuuriaiheinen nettilehti.)

Pitkistä, kauttaaltaan NL:ista muodostuvista sanajonoista on helppo huomata, että tarkoitus on nimenomaan imitoida puhetta eikä vaikkapa vakiinnuttaa yksittäisiä NL:oja saati sanajonoja unkarin kieleen. Esimerkin (13) kaltaisissa esiintymissä siis tarkoitus on selvästi leikitellä kielellä.

(13) *De leccgóbektudöbiginning* [let's go back to the beginning].

Mutta **letsgoubäktutöbigining** [mennäänpä takaisin alkuun]. (Verkkolehti.)

Myös se vaihtelee, mitä NL:jen käytöllä tahdotaan korostaa tai miksi ne nostetaan esiin muun tekstin joukosta. Tavallisimpia näyttävät olevan huumori, englanninkielisen sanan ääntöasun kuvailu ja viittaus siihen, että vaikka valittu, vierasperäinen ja epätavallisen muotoinen sana on ollut merkitykseltään relevantein tai kontekstiin sopivin, sen käyttöä ei pidetä hyväksyttävänä tai tavallisena. Kaikkia 50 aineistosta löytynyttä erottuvaa esiintymää yhdistää se, että niissä NL:aa ei pidetä muiden veroisina, neutraaleina, unkarinkielisinä sanoina, jos sanoina ollenkaan. Oletukseni oli, että suurin osa aineiston NL:ista olisi tällaista ”epäkieltä”, mutta kuten aiemmin kävi ilmi, näin ei ollut. Kuitenkin näiden poikkeavien esiintymien olemassaolo näyttää, että NL:jen käyttö on vaihtelevaa. Ne eivät ole johdonmukaisesti pelkkä kielellisen leikittelyn väline, mutta toisaalta vierasperäisten sanojen kirjoitusasun unkarilaistaminen ei ole myöskään vain uuden sanaston vakiinnuttamisen strategia.

6 Päätelmät ja pohdintaa

Tutkimuksen päätteeksi kokoon yhteen tutkimuksen tulokset ja esittelen päätelmät, jotka olen näennäisten lainojen käytöstä ja tehtävistä tehnyt aineistoon tekemäni analyysin perusteella. Vastaan alussa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja kerron muista merkittävistä huomioista, joita olen aineistosta tehnyt. Lopuksi pohdin tutkimuksen onnistumista, tutkimusmenetelmien toimivuutta ja vaikutusta tuloksiin sekä sitä, kuinka merkittävää tietoa tutkimuksella on saatu englannin kielen vaikutuksista unkarin ja toisaalta unkarilaisten suhtautumisesta näihin vaikutuksiin.

6.1 Tulokset, päätelmät

Tutkimuksen aineiston ja siihen tehdyn analyysin perusteella vastaukset tutkimuskysymyksiin ovat seuraavat:

1. Näennäisiä lainoja esiintyy monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä ja niiden mukaisessa käytössä, mutta erityisesti niitä käytetään internetyhteisöissä käydyissä keskusteluissa ja tyyliltään neutraaleissa ja yleiskielisiksi mielletävissä teksteissä.
2. Tavallisimmin näennäiset lainat esiintyvät neutraalina osana joko neutraaleina pidettäviä tai tyyliltään kevyempiä, puhekielisiä tekstejä. Välillä NL:t koetaan erikoisiksi tai vallitsevasta tyylistä erottuviksi, ja se tuodaan niiden merkinnässä tai muuten kirjoituksessa näkyville. Näissä tapauksissa NL:lla tavallisesti korostetaan tekstin humoristisia piirteitä tai kommentoidaan englannin kielen käyttöä.

NL:jen käyttö on siis monipuolista, niiden merkitykset ja käyttöyhteyksien tyylit vaihtelevat pikemminkin sanakohtaisesti, jos ollenkaan. Yleiskielisten tekstiympäristöjen suuri osuus todisti vääräksi ennako-odotukseni siitä, että NL:t olisivat lähinnä kirjoitetun puheen muoto, eli niitä esiintyisi vain puhekielisissä, informaaleissa tekstiyhteyksissä. Niiden yleiskielinen käyttö osoittaa, että englanninkielisten sanojen kirjoitusasua unkarilaistetaan edelleen siitäkin syystä, että sanoja halutaan käyttää neutraalina osana unkarinkielistä tekstiä, ehkäpä jopa tuoda niitä unkarilaisiksi lainasanoiksi. Toisaalta lainasanoina näitä neutraalistikaan käytettyjä NL:ja ei voi varmuudella pitää, sillä yleiskielisistä ympäristöistä vakavimmatkaan eivät olleet koko unkarilaisen väestön saavuttavia tai edes laajaan levitykseen tarkoitettuja tekstejä ja sivustoja. Näin ollen näiden NL:jen neutraaliksikin tulkittava käyttö ei ole välttämättä yleisesti neutraalia, ainoastaan ympäristössään.

Ylipäättään NL:ihin suhtaudutaan pääasiassa neutraalisti. Tähän viittaa yleisimpien tekstiympäristöjen laadun lisäksi se, että NL:ja erotettiin tekstistä tyyliään poikkeavana suhteellisen harvoin. Tämäkin tosin vaihteli yksittäisten sanojen mukaan. NL:ja ei ole siis yleisenä tapana käyttää jossain erikoisessa funktiossa, esimerkiksi jonkinlaista affektia korostamassa. Niiden humoristinen ja korostava käyttö on kuitenkin mahdollista. Tällöin NL:lla ei kuitenkaan korosteta esimerkiksi ympäröivän tekstin affektisia piirteitä, vaan neutraalista poikkeava osa on tavallisesti ainoastaan NL itse.

Vertailun vuoksi tarkasteltujen englanninkielisten sanojen käyttö ei eronnut merkittävästi NL:ista, sanojen unkarilaisittain kirjoitetuista pareista. Tosin tyyliä puolesta poikkeavaksi niitä merkittiin reilusti vähemmän. Tästä voidaan päätellä, että kirjoitusasun valinnalla ei ole kovinkaan suurta merkitystä siinä, miten englanninkielistä ainesta käytetään unkarinkielisissä teksteissä. Merkintätapojen sijaan enemmän eroja on yksittäisten sanojen välillä. Kuitenkin se, että jollain lailla erottuvina on merkitty myös joitakin englanninkielisiä sanoja, kertoo siitä, että vieraskielisyyttä itsessään pidetään ajoittain neutraalista poikkeavana tai erottavana seikkana. Näyttääkin siltä, että juuri vierasperäisyys, uutuus ja yllättävyys ovat keskeisiä tekijöitä affektin korostamisessa. Ääntötapaa imitoiva kirjoitustapa on vain yksi vaihtoehtoinen tapa ilmaista sitä.

Tulosten perusteella näennäisten lainojen käyttö on kahdella tapaa yllättävän monipuolista. Toisaalta niiden neutraali, lainasanamainen käyttö todistaa vääräksi ajatuksen siitä, että niitä käytettäisiin vain hassutteluna tai osana puhekielistä tekstiä. Toisaalta taas NL:jen käytön yleisyys nimenomaan kielellisesti vähemmän säädellyissä nettikeskusteluissa osoittaa, että englannin kielen sanojen kirjoitusmuodon unkarilaistaminen ei ole ainoastaan lainasanastoon sovellettu käytäntö. NL:jen ja niiden alkuperäisten, englanninkielisten vastineiden hyvin samankaltaisesta käytöstä voi puolestaan päätellä, että NL:t ja englanninkieliset sanat ovat toisiinsa verrattavia, vaihtoehtoisia kirjoitetun koodinvaihdon muotoja. Jos niillä jotain korostetaan tai tuodaan esiin jotain, niin sanojen vierasperäisyyttä.

6.2 Pohdintaa tutkimuksen etenemisestä

Koska tutkimaani ilmiötä ei ole tätä ennen juurikaan tarkasteltu tai nimettykään, täytyi sen tarkastelua varten kehittää omat aineistonkeruun ja analyysin menetelmät. Saadakseni kokonaiskuvaa näennäisten lainojen käyttöympäristöstä hain aineistoa korpuksesta, mutta en käyttänyt korpusta aineistossa tarkasteltavien pätkien rajaamiseen tai tarkasteluun, kuten

korpustutkimuksessa tavallisesti on tapana. Aineistona eivät toimineet ainoastaan korpuksen hakutuloksina tulleet esiintymät muutaman virkkeen pituisissa konteksteissaan, vaan jokainen tarkasteltava esiintymä käsitti internetsivuston yhden sivun ja siellä sijaitseva teksti, jossa NL:aa käytettiin. Tämä hiukan poikkeava menetelmä tarjosi mielestäni tarkempaa tietoa NL:jen käyttöympäristöistä ja -tavoista kuin pelkän korpuksessa olevan informaation kautta olisi saanut selville. Menetelmä oli siis pääasiassa onnistunut. Samoin oli Sketch Enginen korpuksen valinta, sillä muiden korpusten kautta saatava tieto olisi rajoittunut vain NL:jen käyttöön valikoiduissa ympäristöissään. Toisaalta kuitenkin on otettava huomioon korpusohjelman tapa kerätä aineistoa: koska erilaiset mediasivustot sisältävät varmasti eniten tekstiä suhteessa muihin sivustotyyppeihin, on niiden määrä voinut aineistossa korostua suhteettomastikin. On mahdollista, ettei korpukseen ole kerätty aineistoa ollenkaan esimerkiksi sosiaalisista medioista, joissa NL:ja saatetaan käyttää paljonkin. Näin ollen on korpuksen aineiston tuoman kuvan realismiin ja kattavuuteen suhtauduttava varauksella. On muistettava sekin, että analysoitavaksi arvottiin vain pieni otos suurimmasta osasta korpuksen esiintymiä. Tästä huolimatta jo alustava yleiskuva NL:jen käytöstä tarjosi uutta tietoa ja herätti ajatuksia mahdollisista jatkotutkimuksista.

Vaikutusta aineistoon ja sitä kautta tuloksiin saattoi olla silläkin, miten sanoitin lähettämäni kyselyn ohjeet. Vastaajat ovat saattaneet ymmärtää, että olen pyytännyt nimenomaan sanoina pidettyjä ja toistuvasti käytettyjä muotoja. Todennäköisimmin sellaiset esimerkit tulevat yleensäkin mieleen, joita on nähnyt käytetyn toistuvasti ja laajalti. Varmuudella uusia ja vielä enemmän koodinvaihtoa edustavia NL:ja olisikin voinut saada tutkittavaksi poimimalla ne itse esimerkiksi sosiaalisesta mediasta tai internetin keskustelualustoilta. Kyselyn vastaukset olivat kuitenkin tutkimukseen nähden sinänsä arvokkaita, että ne toivat esiin NL:jen piirteiden, käytön ja vakiintuneisuuden moninaisuuden.

6.3 Tutkimuksen merkitys

Tässä tutkimuksessa olen selvittänyt, missä ja millä eri tavoilla unkarilaistettuja englannin kielen sanoja käytetään. Vaikka tutkimus tarjoaa vain alustavaa yleiskuvaa näennäisten lainojen käytöstä unkarissa, tuo se esiin, kuinka laaja ilmiö on kyseessä. Tulokset osoittavat, että englannin kielen käyttö ja käsittely unkarin kielessä on todella muuttunut. Englannin kielestä ei ainoastaan lainata sanastoa eikä unkarin kielessä tapahtuva koodinvaihto ole pelkästään puhtaiden englanninkielisten sanojen tai lauseiden käyttöä, vaan kieli sekoittuu unkariin, tavallaan

osittain sulautuu siihen, muuttumatta kuitenkaan unkariksi. Tämä kertoo siitä, miten tavallista ja jatkuvaa englannin kielen ainesten omaksuminen on unkarissa, mistä puolestaan näkyy unkarilaisten, ainakin internetin kirjoittelijoiden suhtautuminen Englantiin. Kieltä vastaanotetaan ja käytetään ongelmitta, ja englanninkieliset sanat nähdään hyvin pitkälti sanavaraston ja kielisten resurssien jatkeena tai laajentajana.

Vähintäänkin tutkimusta voi pitää uutena avauksena kielentutkimuksen, erityisesti kielikontaktien ja englannin kielen vaikutusten tutkimuksen kentällä. Nyt on selvinnyt ja todistettu, että englannin kieli näkyy unkarin kielen käytössä usealla eri tavalla. Näiden eri tapojen syväluotaavampi tutkimus lisäisi tietoa englannin kielen käytöstä ja sekoittamisesta ylipäätään ja toisaalta myös unkarin kielestä ja sen puhujista.

6.4 Tämän tutkimuksen jälkeen

Kuten aiemmin totesin, tämä tutkimus ei lopulta mennyt kovin syvälle siihen, missä, miten ja millaisia näennäisiä lainoja voidaan unkarin kielessä käyttää. Tutkimus toimii mielestäni hyvänä aloituksena aiheeseen ja ilmiöön perehtymisessä, mutta jotta tarvittavaa ja kiinnostavaa tietoa saataisiin lisää, täytyisi niin aineistoa, tutkittavien esiintymien määrää kuin esiintymisympäristöjenkin määrää kasvattaa.

Koska aineistossa monen NL:n ominaispiirteet korostuivat sanakohtaisesti, olisi hyvä tarkentaa näkökulmaa yksittäisten NL:jen käyttötapoihin ja -ympäristöihin. Tätä tarkastelua voisi tehdä yhdellä sivustolla tai sivustotyyppillä kerrallaan tai laajentaa tarkasteltavien esiintymien määrää. Myös ylipäätään tutkittavien NL:jen tai muiden niiden kaltaisten sanojen määrää olisi hyvä kasvattaa. Suuremmalla ja varioivammalla aineistolla voitaisiin saada laajempi ja tarkempi kuva NL:jen ja niiden käytön tyypeistä. Arvokasta tietoa olisi toki sekin, jos varmuudella selviäisi vaikkapa, ettei minkäänlaisia tyyppejä ole hahmotettavissa, vaan NL:jen käyttö on satunnaista ja kirjoittajakohtaista. NL:jen ja niiden kaltaisten sanojen tai yksikköjen luonteesta muissakin kielissä olisi kiinnostavaa saada lisää tietoa.

Tämä tutkimus on tehty sen oletuksen pohjalta, että internetin tekstit ovat NL:jen ensisijainen, mahdollisesti ainoa esiintymispaikka. Tälle olisi hyvä tulevaisuuden tutkimusten myötä saada varmuus, jotta mikään mahdollinen NL:n esiintymisympäristö ei jäisi huomaamatta ja näin tulisi epähuomiossa pidettyä niiden käyttöalaa todellista kapeampana. Olisi siis tärkeää tarkastella muitakin tekstilajeja ja tekstinjulkaisualustoja, kuten kirjallisuutta ja laajalevikkisiä medioita, ja niillä käytettyä kieltä. Näin saataisiin hahmotettua, mihin kaikkialle näennäiset lainat

todella ulottuvat ja siten taas selvitettyä, millaisessa unkarin kielen käytössä englanti vaikuttaa ja missä määrin.

Láhteet

- Arcánium: A Magyar nyelv értelmező szótára. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/>
- Arcánium: A nyelvi attitűd. Sivulla Kiss, J. (toim.) *Társadalom és nyelv*. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyar-nyelv-es-irodalom-31D6/a-nyelvhasznalat-kerdesei-383D/tarsadalom-es-nyelv-kiss-jeno-3A60/a-nyelvi-attitud-3A70/>
- ATTARDO, SALVATORE (toim.) 2017: *The Routledge handbook of language and humor*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- AUER, PETER 1998: From codeswitching via language mixing to fused lects: Toward a dynamic typology of bilingual speech. *International journal of bilingualism*, 3(4), 309–332.
- Az idegen közsavak és tulajdonnevek írása. *A magyar helyesírás szabályai* 2015: 12. kiadás. Magyar tudományos akadémia – Nyelvtudományi intézet. https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/akh12#F7_1
- BARON, NAOMI 2003: Language of the Internet. *The Stanford handbook for language engineers*, 59-127.
- BARTHA, CSILLA – MÁRKU, ANITA 2016: Kreatív nyelvhasználat: a kárpátaljai magyarok digitális kommunikációjának néhány példája. *Nyelvhasználat, kétnyelvűség* s. 61-76. Ungvár: Autdor-Shark.
- BEERS FÄGERSTEN, KRISTY 2020: *Language Play in Contemporary Swedish Comic Strips*. Berliini: De Gruyter.
- BETTI, MOHAMMED JASIM 2021: Language alternation. https://www.researchgate.net/publication/351938765_Language_Alternation
- BUELL, MARCIA 2003: Code-Switching and Second Language Writing: How Multiple Codes Are Combined in a Text. Teoksessa Bazerman, C. & Prior, P. (toim.) *What Writing Does and How It Does It – An Introduction to Analyzing Texts and Textual Practices*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781410609526>
- BULLOCK, BARBARA E. – TORIBIO, ALMEIDA JAQUELINE (toim.) 2009: *Cambridge handbook of linguistic code-switching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BOJČIĆ, IVANA – BRAOVIĆ, PLAVŠA, MIRA 2012: Language borrowing. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 3(2), 714-0.
- DAZDAREVIC, SAMINA 2010: Pronunciation and Transphonemization of Arabisms in the Islamic English Language. 2nd International Symposium on Sustainable Development. 52-58. <https://eprints.ibu.edu.ba/items/show/3009>
- Eurostats: Foreign language skills statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_skills_statistics

- FAZAKAS, EMESE 2007: Idegen eredetű szavak a Magyar nyelvben. – *Bevezetés a Magyar nyelvtörténetbe. Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó. <https://www.bolyait.ro/wp-content/uploads/2022/08/Fazakas-Emese-Bevezetes-a-magyar-nyelvtortenetbe.pdf>*
- FILIPOVIĆ, RUDOLF 1977: Transmorphemization: Substitution on the morphological level reinterpreted. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- GALLOVÁ, BARBORA 2009: English loanwords in present-day Slovak. Maisterintutkielma. Univerzita Palackého. Katedra anglistiky a amerikanistiky. Anglická – Španielska filológia. <https://theses.cz/id/v91wwe/34693-477667500.pdf>
- FRANCESCHI, VALERIA 2017: *Exploring plurilingualism in fan fiction: ELF users as creative writers*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- GALLOVÁ, BARBORA 2009: English loanwords in present-day Slovak. <https://theses.cz/id/v91wwe/34693-477667500.pdf>
- HASANEN, ANNIKA 2024: ”Toi vika on big slay” – Code-Switching in Finnish TikTok Comments. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kieli- ja viestintätieteiden laitos. Englannin kieli.
- HERRING, SUSAN 2018: The coevolution of computer-mediated communication and computer-mediated discourse analysis. *Analyzing digital discourse: New insights and future directions*, 25–67
- HIIDENMAA, PIRJO 2003: *Suomen kieli – who cares?* Helsinki: Otava.
- HUGHES, JANE 2010: The Multilingual Internet. Teoksessa Guth, S. – Helm, F. (toim.) *Telecollaboration 2.0: Language, Literacies and Intercultural Learning in the 21st Century*, 249–274. Bern: Peter Lang AG, International Academic Publishers.
- IRVINE, JUDITH T. 2001: ”Style” as distinctiveness. The culture and ideology of linguistic differentiation. – Penelope Eckert & John R. Rickford (toim.), *Style and sociolinguistic variation* s. 21–43. Cambridge: Cambridge University Press.
- JONSSON, CARLA – MAHOOTIAN, SHAHRZAD – SEBBA, MARK (toim.) 2012: *Language mixing and code-switching in writing: approaches to mixed-language written discourse*. Abingdon ja New York: Routledge.
- KOCSIS, ESZTER 2024: A kódváltás funkciói internetes beszélgetésekben. <https://doi.org/10.18460/ANY.K.2024.2.002>
- KOVÁCS, EMŐKE 2007: Kódváltás és nyelvcseré az amerikai magyarok körében. *Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia, Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet*, 42-55.
- KYTÖLÄ, SAMU 2012: Multilingual Web Discussion Forums Theoretical, Practical and Methodological Issues. Teoksessa Sebba, M. – Mahootian, S. – Jonsson, C. (toim.) *Language Mixing and Code-Switching in Writing: Approaches to Mixed-Language Written Discourse*, 106-127. New York: Routledge.

- KYTÖLÄ, SAMU 2023: Metapragmatics of “bad” English in Finnish social media. English in the Nordic Countries. Lontoo: Routledge. <https://directory.doabooks.org/handle/20.500.12854/121494>
- LANTTO, HANNA 2012: Code-switching, swearing and slang: The colloquial register of Basque in Greater Bilbao. *International Journal of Bilingualism*, 18(6), 633-648. <https://doi.org/10.1177/1367006912457274>
- LEPPÄNEN, SIRPA 2008: Kielten valinta, vaihtelu ja sekoittaminen faniuden rakennusaineiksina verkkofiktiossa. Teoksessa Leppänen, S. – Nikula, T. – Kääntä, L. (toim.) *Kolmas kotimainen: Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*, 204–234. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LEPPÄNEN, SIRPA – NIKULA, TARJA – KÄÄNTÄ, LEILA 2008: *Kolmas kotimainen: Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LEPPÄNEN, SIRPA – PEURONEN, SAIJA 2012: Multilingualism on the Internet. Teoksessa McKinney, C. – Makce, P. – Zavala, V. (toim.) *The Routledge Handbook on Multilingualism*. Abingdon, Oxon; Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203154427>
- LEWIS, GWYN – JONES, BRYN – BAKER, COLIN 2012: Translanguaging: origins and development from school to street and beyond. *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice* 18 (7), 641–54.
- NÉMETH, SZILVIA 2018: A manysi kódváltások osztályozása. Teoksessa Cspregi, M. & Salánki, Zs. (toim.) *A többnyelvűség dinamikája - A többnyelvűség megnyilvánulásai finnugor nyelvű közösségekben*, 81–114. Budapest: az ELTE Bölcsészettudományi Kar dékánja.
- PAAKKINEN, TERHI 2008: ”Coolia” englantia suomalaisissa mainoksissa. Teoksessa Leppänen, S. – Nikula, T. – Kääntä, L. (toim.) *Kolmas kotimainen: Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*, 299–329. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PÄÄTALO, VILJA 2019: It's Maybe a Boat Shaped Little Hat – “Huonon englannin” merkitykset suomenkielisen keskustelun kieliresurssina. Syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Suomen kieli. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/287aa352-ab2f-4e5b-a6c0-29a28c021c3f/content>
- RAJSLI, ILONA 2011: Kódváltás a vajdasági magyarok nyelvhasználatában. *Hungarológiai Közlemények*, 41(4), 108–120.
- Rajslí, Ilona 2012: A kódváltás kontextuális vizsgálata. *Hungarológiai Közlemények* 43(3), 77-90.
- SALÁNKI, ZSUZSA – KONDRATIEVA, Natalia 2018: Interferencia és kódváltás a mai Udmurt beszélt nyelvben. Teoksessa Cspregi, M. & Salánki, Zs. (toim.) *A többnyelvűség dinamikája - A többnyelvűség megnyilvánulásai finnugor nyelvű közösségekben*, 165-208. Budapest: az ELTE Bölcsészettudományi Kar dékánja.

SAVISAARI, ELLI 2023: Vacc jór féjszbuk ném? Englannin /ei/-äänteen mukauttamisesta unkarin vierassanoihin. kandidaatintutkielma. Helsingin yliopisto. humanistinen tiedekunta. Kotimaisten kielten ja kirjallisuuksien kandidohjelma. Suomalais-ugrilaiset kielet ja kulttuurit.

Sketch Engine: Hungarian Web 2023. <https://www.sketchengine.eu/>

Sketch Engine: What can Sketch Engine do? <https://www.sketchengine.eu/what-can-sketch-engine-do/>

TAMÁS, ILDIKÓ 2015: „Mondja már meg nekem valaki, hogy ki az a Szárnyati Géza!” Nyelvi játékok és halandzsák a folklórban. Magyar Művészet 3 (2), 59–66. https://real.mtak.hu/32286/1/tamasi_MM_humor_u.pdf

Tieteen termipankki: Kielitiede: Koodinvaihto. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:koodinvaihto>

Tieteen termipankki: Kielitiede: Lainasana. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:lainasana>

Tieteen termipankki: Kielitiede: Äännesubstituutio. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:%C3%A4%C3%A4nnesubstituutio>

TORISEVA, MARIANNE 2008: “Svits bs flippi näistä tuplista, kela”. Teoksessa Leppänen, S. – Nikula, T. – Kääntä, L. (toim.) *Kolmas kotimainen: Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*, 275–298. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

VARGHA, KATALIN 2013: Nyelvi humor a szemantika szintjén a magyar találósokban. *Sokszínű humor. A III. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. https://real.mtak.hu/8897/1/Vargha_Humor_real.pdf

VUORI, MIKKO 2014: Elä Män Tapa! Kielellinen leikkittely Jii Roikosen Jasso-sarjakuvassa. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/96948/Vuori2014gradu.pdf?sequence=2>

Wikiszótár. <https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/Kezd%C5%91lap>

ZSILINSZKY, ÉVA 2003: Az angol vonatkozázú elemek újabb etimologiai szótárainkban. Julkaisusarjassa *Nyelvtudományi értekezések*, 153. osa. Budapest: Akadémiai kiadó.

Liite 1: Kyselylomakkeen kopio ja suomennettu versio

Új magyar szavak

Kedves magyar közösségi média felhasználó vagy bárki, aki észrevette az angol nyelv hatását a magyar nyelvben!

Elli Savisaari vagyok, finnugrista a Helsinki Egyetemen, ahol magyar nyelv és kultúra a főszakom. MA szakdolgozatom témája az angol nyelv hatása a magyar nyelvben. Kutatni fogok olyan idegen eredetű szavakat és kifejezéseket, amiket adaptáltak, hogy illeszkedjenek a magyar írásrendszerbe (pl. fájl=file, ímél=e-mail, de humorosokat is: krindzs=cringe, áj látv jú = I love you). Sokszor ilyen szavakat láttam a közösségi médiában, de nehéz őket összegyűjteni a kutatáshoz. Ehhez szükségem van magyarok segítségére!

Szóval, tudnál segíteni? Kérlek, írd példákat ilyen szavakra, amiket fent említettem! Hálás vagyok mindenféle szóért vagy kifejezésért, amit vagy magad használtál vagy láttál valahol. A Tervem ezeket a példa szavakat megkeresni korpuszokban, és később csak e korpuszokban talált szavakat kutatni. Vicces és furcsa példák is nagyon jók!

Ez az űrlap anonim. Ha bármilyen kérdés felmerül, ímélben szívesen állok rendelkezésedre! Írd nyugodtan nekem: elli.savisaari@helsinki.fi

Nagyon köszönöm a segítséget!

Milyen szavak/mondatok jutnak eszedbe? (pl. bjútiful)

Uudet sanat unkarin kielessä

Hyvä unkarilaisen sosiaalisen median käyttäjä tai kuka tahansa, joka on pannut merkille englannin vaikutuksia unkarin kieleen!

Olen Elli Savisaari, fennougristi Helsingin yliopistosta, missä pääaineeni on Unkarin kieli ja kulttuuri. Maisterintutkielmani aiheena on englannin vaikutukset unkarin kieleen. Aion tutkia sellaisia vierasperäisiä sanoja ja ilmauksia, joiden kirjoitusasu on muunneltu niin, että ne sopivat unkarilaiseen kirjoitusjärjestelmään (esim. fájl=file, ímél=e-mail, mutta myös humoristisia: krindzs=cringe, áj lát jú = I love you). Olen nähnyt tällaisia sanoja usein sosiaalisessa mediassa, mutta niitä on vaikea kerätä tutkimusta varten. Tähän tarvitsenkin unkarilaisten apua!

Joten, osaisitko auttaa? Pyydän sinua kirjoittamaan esimerkkejä kuvailemistani sanoista. Olen kiitollinen mistä tahansa sanoista ja ilmauksista, joita olet itse käyttänyt tai nähnyt jossain. Suunnitelmani on tehdä näillä esimerkksanoilla hakuja korpuksista ja myöhemmin tutkia vain näitä korpuksista löytyneitä sanoja. Hassut ja oudotkin esimerkit käyvät hyvin!

Tämä kysely on anonyymi. Jos sinulle herää mitä tahansa kysymyksiä, otathan yhteyttä sähköpostitse! Kirjoita minulle ihmeessä osoitteeseen: elli.savisaari@helsinki.fi

Kiitos paljon avustasi!

Millaisia sanoja mieleesi tulee? (esim. bjútiful 'kaunis')
